CHRISTO-PHOROS

A Soproni Evangélikus Egyházközség lapja

ingyenes kiadvány

XXIII. évfolyam, 3. szám

2016. pünkösd – Pfingsten 2016

„… a Szentlélek szólásra indította őket.” (ApCsel 2,4b)

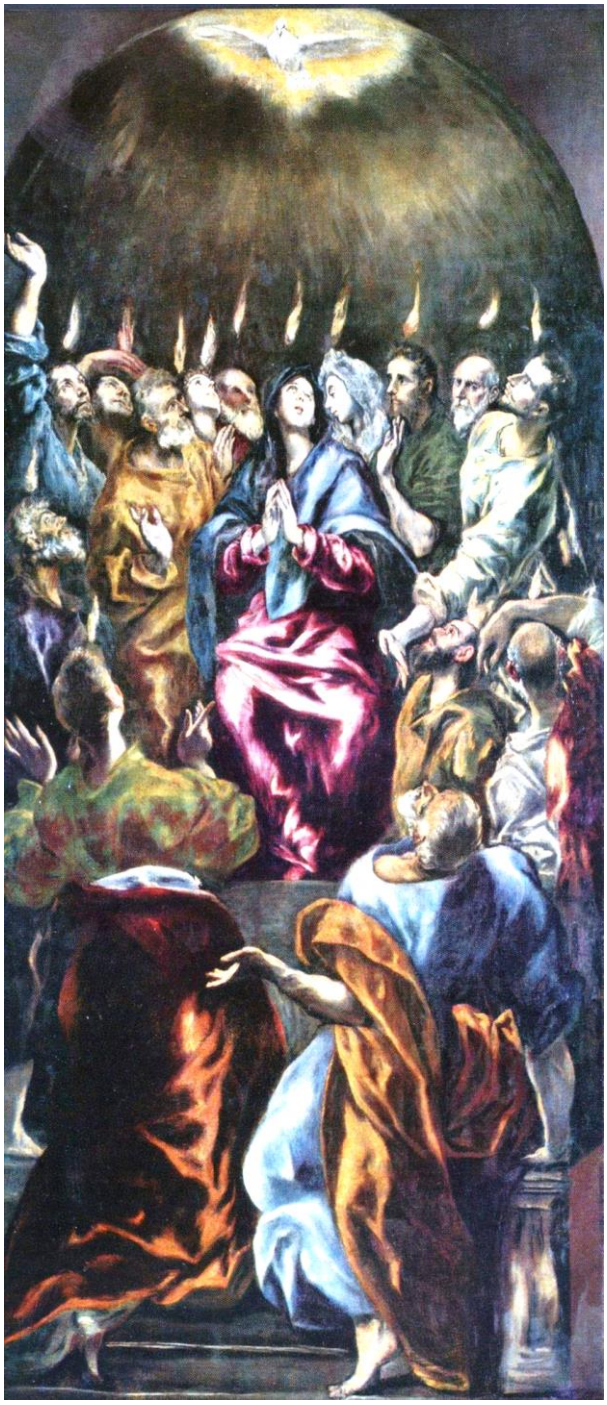

A tanítványok külön ajándéka volt, hogy Jézus fizikai közelében lehettek, saját szemükkel láthatták tetteit, saját fülükkel hallhatták szavát. Különös, de talán emberileg mégis érthető, hogy ennek ellenére sokszor tanácstalanok, máskor éppen hitetlenek voltak. Ha szívesen is cserélnénk néha velük, hogy mi is testközelből élhessük át Jézus csodáit, lehet, hogy be kell lássuk, mi is hasonló sorsra jutnánk.

Hiába Jézus sok biztatása, hiába feltámadása utáni erőt adó megjelenései, a tanítványok a Szentlélek pünkösdi kiáradásáig mégis félelemben és bizonytalanságban éltek. Félelmükben az ajtót is magukra zárták, és gondolataikban is bezárkóztak, szólni sem mertek a jézusi élményeikről. Pünkösdkor azonban minden megváltozott.

Az erőtlen és magukba zuhant emberek erővel teltek meg és már semmi nyomát nem lehetett érezni korábbi csüggedtségüknek. Az addig titokban csak egymás között elmesélt emlékeket, történeteket hitvallásként hirdették sokak füle hallatára. A Szentlélek szólásra indította őket. Tanúságtételüknek pedig sokan lettek hittel telt hordozói. Így született az Egyház.

Nagyon is hétköznapi, a biztosban is elbizonytalanodó emberek alkották, és az Egyház mégis épült, gyarapodott, növekedett, újabb és újabb generációkat vezetett közel Isten kegyelméhez. Mert ahogy nem maguktól szóltak a tanítványok, hanem a Szentlélek által, úgy nem maguktól, hanem Isten akaratából és erejével szóltak később is a tanítók, bizonyságtevők, és szólhatunk most mi is. Mert minket is, személy szerint, külön-külön valamennyiünket Lelkének erejével tölt meg, és hív arra, szóljunk Jézusról, szóljunk a kegyelemről.

Nincs mitől féljünk, Ő megtart minket. Amire elhív, arra erőt is ad. Még a magunkba vetett bizalmunk fogyásától sem kell tartanunk, mert a Szentlélek indít szólásra, és ő teszi élővé szavainkat. Élővé és hatóvá, mások számára bizonysággá, pünkösdi evangéliummá. Úgy legyen! Ámen.

Pelikán András

Lélek-zet

A Gyülekezeti liturgikus könyv 815. éneke

E pünkösd ünnepében
Hagyományos nagyünnepi énekünk

Szöveg: Batthyány-kódex 17. század eleje; Öreg Graduál 1636. Dallam: Ez esztendőt megáldjad, GyLK 808. [Dt 237].

Uram, ne tartsd számon …

Tettem fillért kinyújtott kézbe,
Sebet kötöztem, könnyet töröltem,
Háborgó, gyötrődő lelkeknek vittem
Boldog hírt: lesz béke, béke!
Szememből derű sugárzott,
Kezem gyakran volt puha bársony…
– Uram, mindezt, kérlek, feledd el
S ne tarts ebből semmit se számon!

Rossz voltam.
Szavam tépett, sebzett, vágott;
Kemény volt s meg nem bocsátott.
Kételkedtem, bűnös szolga voltam.
– Uram, ezt is, kérlek, feledd el
Egykor ezt se tartsd számon rólam!

Jöttek szép, borús napok, évek,
Te voltál, ki a jót adtad
S te, ki nyújtál segítséget.
Kisértésben erő te voltál
És ha elbuktam tusán – harcon,
Te szóltál: ne félj, csak higgy,
Gyermekem, én megbocsátom.
S Jézus kihullott drága vére
Minden bűnömet lemosta…
– Ha szól az ítélet harsonája,
Uram, kérlek, csak ezt vedd számba!

Harangszó, 1940. dec. 15.
a szerző neve nélkül

„Kiöntöm a kegyelemnek és könyörületességnek lelkét” (Zak 12,10)

A Lélek ezt a kettőt akarja elérni és megteremteni minden keresztyénben: először bizonyosodjék meg a szívük, hogy kegyelmes Istenük van; azután legyenek képesek maguk is segíteni másokat könyörületességgel. Az első azt teszi, hogy kibékültek Istennel, s mindenük megvan, ami csak kell. S ha ez így megtörtént, akkor megkezdődhetik segítő isteni szolgálatuk a könyörületességgel.

Mert mikor a keresztyén megismerte Krisztust mint Urát és Megváltóját, aki a halálból kiszabadítva tulajdon országába és örökségébe juttatta – szívét e megismerés úgy megtelíti, hogy készséggel igyekszik mindenkit hozzásegíteni ehhez az áldáshoz. Hiszen nincs nagyobb öröme, mint az a kincs, hogy Krisztust megismerte. Ezért útra kel, tanít, int másokat, dicsekvéssel tesz kincséről mindenki előtt hitvallást, s buzgón könyörög, hogy mások is hozzájussanak ehhez a kegyelemhez. Isten kegyelméből és békességéből nyert felséges nyugalmában is nyugtalan Lélek ez, amely nem tud csendben maradni, sem pihenni, hanem minden erejével azon fárad, hogy továbbvigye Isten dicsőségét, hogy mások is vegyék a kegyelemnek és könyörületességnek ezt a Lelkét.

Luther Márton (Jer, örvendjünk keresztyének!, 221. o.)

Athanasziosz hitvallása

Kevesen tartják számon a pünkösd után egy héttel következő ünnepünket, Szentháromság ünnepét. Ennek a napnak a középpontjában a mi Istenünk háromságának és egységének ellentmondásos titka áll. Erről szól a másfélezer éves, ún. Athanaszioszi hitvallás, aminek a tartalma a kereszténység közösen vallott hitét tükrözi, így az evangélikus egyház tíz hitvallási irata közé is tartozik.

„Aki üdvözülni akar, annak mindenek előtt az egyetemes-keresztyén hitet kell megtartania, mert aki ezt nem őrzi meg teljesen és sértetlenül, az kétségtelenül örökre elkárhozik.
Az egyetemes-keresztyén hit pedig ez: az egy Istent a háromságban, a háromságot pedig az egységben tiszteljük; s ne keverjük össze a személyeket, se a lényeget szét ne válasszuk.
Más személy ugyanis az Atya, más a Fiú, más a Szentlélek:
de egy az Atya, a Fiú és a Szentlélek istensége, egy a dicsőségük, egyformán örök a fenségük.
Amilyen az Atya, olyan a Fiú. olyan a Szentlélek is:
Nemteremtetett az Atya, nemteremtetett a Fiú, nemteremtetett a Szentlélek.
Végtelen az Atya, végtelen a Fiú, végtelen a Szentlélek.
Örökkévaló az Atya, örökkévaló a Fiú, örökkévaló a Szentlélek, –
de mégsem három az örökkévaló, hanem egy az örökkévaló.
Ugyanígy nem három a nemteremtetett, s nem három a végtelen, hanem egy a nemteremtetett és egy a végtelen.
Hasonlóképpen: mindenható az Atya, mindenható a Fiú, mindenható a Szentlélek;
de mégsem három a mindenható, hanem egy a mindenható.
Ugyancsak: Isten az Atya, Isten a Fiú, Isten a Szentlélek,
de mégsem három az Isten, hanem egy az Isten.
Ugyanígy: Úr az Atya, Úr a Fiú, Úr a Szentlélek,
de mégsem három az Úr, hanem egy az Úr.
Mert amiképpen a keresztény igazság arra késztet, hogy mindegyik személyt külön-külön Istennek s Úrnak is valljuk, – ugyanúgy az egyetemes keresztyén hit nem engedi, hogy három Istenről vagy Úrról beszéljünk.
Az Atyát senki sem alkotta, se nem teremtette, se nem szülte.
A Fiú egyedül az Atyától van, – nem alkottatott, nem teremtetett, hanem született.
A Szentlélek az Atyától és a Fiútól – nem alkottatott, nem teremtetett, hanem jön.
Egy tehát az Atya, nem három Atya, egy a Fiú, nem három Fiú, egy a Szentlélek, nem három Szentlélek.
Ebben a háromságban pedig nincs elsőbb és későbbi, nincs nagyobb és kisebb,
hanem mind a három személy egyformán örökkévaló és egymással egyenlő: s ezért – ahogy előbb már mondtuk – a háromságot minden esetben az egységben, az egységet pedig a háromságban kell tisztelnünk.

Aki tehát üdvözülni akar, az így vélekedjék a Szentháromságról.
Az örök üdvösséghez azonban szükséges, hogy bizodalmas hittel higgye Jézus Krisztus Urunk emberrélételét is.
Az tehát az igaz hit, hogy higgyük és valljuk: a mi Urunk Jézus Krisztus Istennek Fia – Isten is és ember is:
az Atya lényegéből az idő előtt született Isten, – s az anya lényegéből az időben született ember.
Egészen Isten, egészen ember, – értelmes lélekkel és emberi testtel.
Egyenlő az Atyával istensége szerint, kisebb az Atyánál embersége szerint.
S jóllehet Isten és ember, mégsem két, hanem egy Krisztus.
Egy pedig nem úgy, hogy az istenség testté változott, hanem úgy, hogy Isten magára öltötte az emberséget.
Teljesen egy, nem a lényeg egybeolvadása, hanem a személy egysége miatt.
Mert amint az értelmes lélek és a test egy ember, úgy az Isten és ember is egy Krisztus;
aki üdvösségünkért szenvedett, leszállt a pokolba, feltámadt a halálból,
fölment a mennybe, az Atya jobbjára ült, onnan jön el megítélni élőket és holtakat,
eljövetelekor minden embernek saját testében fel kell támadnia és cselekedeteiről számot kell adnia;
és akik jót cselekedtek, az örök életre jutnak, akik rosszat, az örök tűzre.
Ez az egyetemes-keresztyén hit; aki ezt nem hiszi bizodalmas és tántoríthatatlan hittel, az nem üdvözülhet."

Gyülekezetünk életéből

Konfirmandusaink 2016 pünkösdjén

magyarul

Bauer Dániel Tamás
Dobos Béla
Egresits Kitti
Fülöp Patrik
Gárdai Flóra
Gottschling Petra
Graf Maximilián
Hauptkorn Rebeka
Jakab Jázmin
Juhász Botond
Klausz Kitti Nikolett
Kovács Gabriella
Körmendy Samu
Lichtl Szonja
Nagy Dominika Babett
Németh Barnabás
Oravecz Hanna
Szabó Gábor László
Szakács Olivér Pál
Varga Lili

németül

Ábrahám Dóra
Aizenpreisz Oszkár
Brandt Lilla
Gárdai Gellért
Hirschler Fanni
Kohlmann Barnabás
Mac-Bretschneider Erik
Mátis Petra
Varga Petra

Lelkészválasztási közlemény

Április 24-én gyülekezetünk megtartotta lelkészválasztó közgyűlését.
147 igen szavazattal, 17 nem ellenében a megüresedő állásra megválasztottuk Pelikán András.
Isten áldása legyen szolgálatán!

Lelkészi jelentés a Soproni Evangélikus Egyházközség 2015-ös évéről

Rendszeres alkalmaink

A soproni istentiszteleti résztvevők vasárnaponkénti átlagos száma 2015-ben alacsonyabb volt, mint 2014-ben, de magasabb, mint 2013-ban (2013: 202, 2014: 280, 2015: 266). A gyerek-istentiszteletek látogatottsága az új gyülekezeti házban, tehát 2014 szeptembere óta sokkal nagyobb. A többi istentiszteletnél stagnálás vagy enyhe létszámcsökkenés jelentkezik. Az úrvacsorázók száma az előző évhez hasonlóan alakult (2013: 2616, 2014: 2952, 2015: 2919). 2014 ősze óta több hétközi alkalom, kör van gyülekezetünkben. Az újonnan indult csoportok közül több megerősödött a 2015-ös évben.

Rendkívüli programok

A rendszeres gyülekezeti alkalmakon kívül több rendkívüli esemény is gazdagította a közösségi életet: Márciusban háromestés evangélizációs sorozatot tartottunk, igét hirdetett Rostáné Piri Magda bobai lelkész. Június elején egy gyülekezeti csoportunk részt vett a stuttgarti Kirchentagon, a németországi protestáns egyházi napokon. Júliusban egy 18

fős ifjúsági csoport látogatta meg a finnországi Seinäjoki gyülekezetét, és részt vett az ottani fiatalokkal együtt a legnagyobb finn evangélikus táborban. 2015 nyarán megújult a temetőkápolna, új szigetelést kapott a kupola és új festést a belső tér. Komoly részben egy nagyösszegű külföldi adomány tette lehetővé a felújítást, az elvégzett munkáért szeptember 5-én adtunk hálát. Az ősz során több napos látogatást tett nálunk Ulrich Zenker bajor egyháztanácsos, hogy alaposabban áttekinthesse gyülekezetünkben német nyelven folyó munkát. Gyülekezetünk 2015-ben ünnepelte megszervezésének 450. évfordulóját. A jubileum csúcspontja október 10-ei kettős ünnepünk volt. Különleges élmény volt a Szent Mihály-templomban ünnepelni, és fontos lépés volt a megújult gyülekezettörténeti kiállítás megnyitása is. Ez utóbbival befejeződött a gyülekezeti ház tervezett funkcióinak kiépítése.

Kazuálék

A keresztelések száma csökkent, mégis az előző két évhez hasonlóan sokkal magasabb, mint a korábbi évtizedekben bármikor (2013: 89, 2014: 104, 2015: 90). A konfirmációk számának csökkenése aggasztó folyamat (2013: 41, 2014: 36, 2015: 28), bár a 2015-ös adat nem példátlanul alacsony, és az is látszik, hogy 2016-ban a tavalyinál több konfirmandusunk van. Az esketések száma a korábbi évekhez hasonlóan magas (2013: 30, 2014: 31, 2015: 29). A temetések száma emelkedett (2013: 87, 2014: 84, 2015: 97), ennek egyik oka viszont a köztemetések egyre gyakoribbá válása (2013: 9, 2014: 17, 2015: 21).

Személyi változások

Az év során több személyi változás is történt a gyülekezet és az intézmények vezetésében: Áprilisban lemondott presbiteri tisztségéről Mátisné Schlögl Patricia, a pótpresbiterek közül Lichtl Iván lett a presbitérium új tagja. A presbitérium júniusi döntése értelmében szeptember 1-jén Gabnai Sándortól Tóth Károly vette át az igazgató lelkészi feladatokat. Gabnai Sándor szeptemberben, 2016. június 30-ai hatállyal lemondott gyülekezeti lelkészi állásáról, elindult a lelkészválasztási eljárás. Októberben és novemberben a gyűjtemények két munkatársának, Alpárné Dr. Szála Erzsébetnek és Varga Imrénének ért véget ez a szolgálata. Október 28-án, hosszú betegség után meghalt dr. Gimesi Szabolcs, gyülekezetünk másodfelügyelője. December végén befejezte igazgatói szolgálatát Mihácsi Lajos, a Fabricius Szeretetotthon nyugdíjba vonuló vezetője. Ezúton is az egész gyülekezet nevében hálásan köszönöm Alpárné Dr. Szála Erzsébet, Mihácsi Lajos és Varga Imréné sokéves, hűséges szolgálatát.

Hála Istennek, aki megtartotta közösségünket a 2015-ös évben is, és hirdettette közöttünk az evangéliumot. Több száz embert illett köszönet azért, hogy munkájával hozzájárult a gyülekezet életéhez. Isten munkálkodjék a 450 éves gyülekezeten keresztül a jövőben is!

Tóth Károly igazgató lelkész

Felügyelői jelentés a Soproni Evangélikus Egyházközség 2015-ös évéről

Elöljáróban minden gyülekezeti tagunknak köszönöm az imádságát, a munkáját, az anyagi áldozatvállalását, amivel egyházközségünk működését és épülését támogatta! Köszönöm lelkészeink odaadó szolgálatát és támogató együttműködését.

Ez a helyen is szeretném kiemelni, hogy köszönettel és hálával tartozom dr. Gimesi Szabolcs néhai másodfelügyelőnknek, aki egészen haláláig aktívan részt vállalt a gyülekezetünk életét érintő összes munkában.

A 2015-ös évben is számtalan projektet kezdtünk el, jó néhányat sikerült lezárnunk, vannak évről-évre ismétlődő feladataink és hála Istennek mindig van okunk az ünnepre.

A diákok az előző évekhez hasonlóan 2015-ben is végeztek közösségi szolgálatot lelkészi hivatalunkban, temetőnkben, levéltárunkban.

Tavasszal elnökségek országos konferenciáján vettünk részt Révfülöpön Gabnai Sándor lelkész úrral.

Nyáron gyülekezetünk egy-egy csoportja részt vett a stuttgarti Kirchentag-on, valamint a mára már hagyománnyá vált, Budavári Egyházközséggel közösen tartott nyári táborozáson Szigetszentmártonban. Ősszel együtt ünnepelhettünk gyülekezetünk fennállásának 450. évfordulója alkalmából.

Az ingatlanjainkat érintő változásokról az alábbi, rövid áttekintést szeretném megosztani a testvérekkel:

Templom

Továbbra is terveink között szerepel a templompadok és a templomaljzat felújítása. Miután az örökségvédelmi hivatal meghosszabbította az engedélyünket, a Norvég Alapnál nyilatkozattal erősítettük meg szándékunkat, hogy a korábban már benyújtott pályázatunkat továbbra is fenntartjuk. A támogatói döntést még nem hozták meg.

Gyülekezeti ház

- Levéltárunk és múzeumunk átköltöztetésével a megújult, teljes gyűjtemény egy helyen látogatható, az ünnepélyes megnyitóra 2015. október 10-én került sor.
- A gyülekezeti házunk előtti park a MOL Zöldövezet program anyagi támogatásával újulhatott meg – önkéntes diákok, gyülekezeti tagok segítségével füvesítésre, fák és cserjék ültetésére, pihenőpadok elhelyezésére került sor.

Bünker köz 2.

A földszinti irodahelyiségeket bérbeadással hasznosítjuk (pályázatíró cég), az emeleti helyiségeinket előzetes egyeztetéseink szerint az Ökumenikus Segélyszervezet bérli az álláskeresők számára segítséget nyújtó Ygen központ működtetése céljából. Tervek szerint 2016-ban is folytatódik az együttműködés.

Templom u. 17.

A Nemzeti Kulturális Alaptól kaptunk támogatást a parókia tetőszerkezetének hátsó, életveszélyessé vált részének javítására, megerősítésére, statikai helyreállításra, melyre várhatóan 2016-ban kerül sor.

Temető

- A 2015-as évre is megkötöttük a támogatási megállapodást a köztemetőre a Polgármesteri Hivatallal, valamint meghosszabbítottuk a Relikvia Kft.-vel az együttműködési megállapodásunkat.
- Minisztériumi pályázati keretből felújításra került dr. Varga Lajos zoológus Nemzeti Sírkertbe sorolt, védett sírja.
- Családja, városi, egyházi és minisztériumi támogatással elkészült Szokolay Sándor zeneszerzőnk síremléke, melyet október 1-jén avattak fel temetőnkben, és amely szintén a Nemzeti Sírkertbe sorolt, védett síremlékek közé került.
- A temetői beruházások közül a temetőkápolna kupolájának felújítása volt gyülekezetünk legnagyobb feladata, mely a sorozatos beázások miatt már elengedhetetlenné vált. Ezt a felújítást a pécsi Bilonka Kft. végezte el a nyár folyamán, mely jelentős külföldi támogatás mellett gyülekezeti tagjaink anyagi hozzájárulásával valósulhatott meg, melyet ezúton is hálásan köszönünk.

„Európa a polgárokért" pályázat

2015 februárjában vette kezdetét az „Európa a polgárokért" pályázatunk megvalósítása „Légy te is a Hétköznapok Hőse!" címmel, melynek célja az önkéntesség, az önkéntes munka népszerűsítése középiskolai csapatok bevonásával, versenyével. A projekt 2016 nyarán zárul.

Biczó Balázs felügyelő

Pályázati felhívás szeretetotthonunk igazgatói tisztségére

A Fabricius Endre Evangélikus Szeretetotthon megválasztott igazgatójának visszalépése miatt presbitériumunk nyílt pályázatot írt ki a szeretetotthon intézményvezetői tisztségének betöltésére. A pályázati dokumentáció benyújtásának határideje: 2016. június 10.
A részletes kiírás megtalálható gyülekezetünk honlapján és a lelkészi hivatalban.

„Ha meghallom a magyar himnuszt, most is összeszorul a szívem”

Interjú Preidl Károlynéval az 1946-os német kitelepítésről

A 20. század emberek millióinak jelentett menekülést, elűzést, kitelepítést. A magyar kormány 1945 decemberében elfogadott kitelepítési rendelete kollektívan sújtotta a hazai németséget. Hiába szavaztak a soproni németek az 1921-es népszavazás során Magyarországra, hiába voltak az egyházak és helyi politikai elit egy részének mentesítési kísérletei, 1946 áprilisában Sopronból is megindult a német kitelepítés. Ennek során több mint 7000 soproninak kellet hazáját elhagynia és minden vagyonát hátrahagynia. A 70 évvel ezelőtti tragikus események átélője volt gyülekezetünk tagja Preidl Károlyné (született Malzl Mária), Mici néni. Vele elevenítjük fel az akkori eseményeket.

Mici néni, kérem, meséljen a szüleiről, gyerekkoráról!

A Szent Mihály utcában születtem 1931-ben, de már az Újteleki utca 31-ben, az Ungerházban nőttem fel. Szüleim elköltöztek ide, mivel igazi gazdapolgár család vagyunk, akik a szőlőből éltek és ebben az utcában könnyebben el lehetett adni a bort a piacra sietők brennbergieknek és ágfalviaknak. Az 1941-es népszámláláskor szüleim valószínűleg a német nemzetiséget és anyanyelvet adták meg. A világháború idején mi is, mint oly’ sok soproni szívesen jártunk a Volksbundba, hiszen ott német népdalokat énekeltünk. Jellemző viszont az is, hogy Gyuri bátyám 1941-ben magyar tüzér volt a háborúban, amikor 1944-ben ismét megkapta a behívót a német hadseregbe, akkor jelentkezett a laktanyába magyar katonának. Itt azt tanácsolták neki, hogy a németbe lépjen be, mert ott jobb a felszerelés és az ellátás. Fogságba került, de mint pék viszonylag jó dolga volt és hamar, egy hatalmas kenyérrel a kezében tért haza.

Malzl Mária (balról), mellette Zügn Mária és Kastner Samu tanító két fia

Mi változott meg a háború után az életükben?

Mikor 1945 Húsvétján megjöttek az oroszok sok minden megváltozott. Emlékszem a Scheibel-dülőben dolgoztunk. Sütött a nap és megláttunk egy orosz lovas katonát. Miután hazamentünk bezárkóztunk otthon, mert mi is féltünk az éjszaka a várost járó katonáktól. Ahol bor volt, ott veszély volt, mert gyakran berúgtak a katonák és erőszakoskodtak.

Hogyan tudták meg, hogy Sopronból is kitelepítik a németeket?

Kaptunk egy értesítést, hogy menjünk a Festőterembe a vagonszámért. Pár napunk volt összecsomagolni. Anyám rántást csinált és egy üvegbe zsírt sütött ki, amit a dunyhába csavartunk bele. Aztán jött értünk egy lovas kocsi és el kellett hagynunk a házunkat. Mikor visszanéztem ott ült a kerítésen a vörös-fekete-fehér színű cicám. Őt nem vihettem magammal, itthon kellett hagynom. 1946 áprilisának végén szüleimmel és két bátyámmal hagytuk el házunkat. Gyuri bátyám a féltestvérem volt, ő nem volt a listán, de velünk, a családjával tartott önként. A vasútállomáson egy éjszakát töltöttünk el a marhavagonban, itt búcsúzott el tőlünk Hanzmann Károly esperes. Az egyik rokonunk Hauer Zsófi néni hozott nekünk Schupfinudlit, az egyik

borvendégünk éjszaka kis hordóban pedig bort hozott a pincénkből. Amíg ezt a hordót beadta a vagonba, addig lekapcsolta egy ismerős vasutas a világítást. Mikor elindult a szerelvény, a „Heimat deine Sterne" című dalt énekeltük. Ez nagyon szomorú volt. Több első világháborús katonaviselt férfi is volt vagonban, kb. 5-6 család, de senki nem sírt, pedig éreztük, hogy soha nem térhetünk vissza. Amikor a szerelvény útközben valahol megállt, akkor mindenki leugrált róla és próbált WC-re menni. Az ilyen szünetekben anyám a mozdonyvezetőtől szerzett forró vizet, amit összekevert a magunkkal vitt rántással, így tudtunk rántott levest enni.

Németországban milyen körülmények várták Mici nénit és családját?

Először Backnangba kerültünk egy hatalmas barakktáborba. Ez egy átmeneti tábor lehetett, mert innen Waihingen an der Enz nevű településre kerültünk. Itt is nagy volt a zsúfoltság, sok szudétanémet is volt itt. Emlékszem az egyik terhes asszonynak anyám adott a rántott levesből, mert nekik még az sem volt. A táborban többször fertőtlenítettek minket DDT-porral, ilyenkor úgy néztünk ki mint a lisztes zsákok. Borzalmas körülmények között voltunk, de még mindig jobb körülmények között voltunk a zsidókhoz képest.

Mi történt ezt követően?

A férfiak nem nagyon bírták ezt a tétlen barakktábori életet, ráadásul az élelem tartalékok is elfogytak. Elindultunk Bajorországba, úgy 5-6 család munkát keresni. Bajorországban sok volt a nagygazda, ott volt mit enni is. Végül Ammertalban a Fauth-féle gazdaságban találtunk munkát. A tulajdonos egy barátságtalan, durva ember volt. Apám, ezért a helyet Jammertalnak (Nyomorúság-völgye) nevezte. Előttünk lengyel hadifoglyok dolgoztak a gazdaságban, akik miután bejöttek az amerikaiak le akarták lőni a gazdát, de elhibázták és a feleségét ölték meg. Élelemért dolgoztunk, tavasszal sárgarépát szedtünk, ősszel pedig három hétig krumplit. Ketten szedtük, a harmadik vitte a kosárban a lovas kocsihoz, majd innen ment a krumpli a verembe. Velünk dolgozott Röck néni négy lányával, a férje Pál nem tért haza a háborúból. Innen Weißenfeldbe kerültünk, ahol egy szobában lakott az egész család. Itt is főleg napszámban dolgoztunk. Az iparosok a városban könnyen kaptak munkát, de mi vidékre jártunk dolgozni. Egyik nap jött a hír, hogy Münchenbe egy háztartásba keresnek egy menekült lányt. Vállaltam a munkát a Würth házaspárnál. Kijöttek elém autóval az Ostbahnhofra. Nagyon jó dolgom volt, szerettem náluk dolgozni. Engem a Jóisten nagyon szeretett, hogy ilyen helyre kerültem. Csak a honvágy, az nagyon erős volt bennem. Egy szudétanémet lánnyal laktam egy szobában, amikor elkezdtem sírni „Oh Dahoam" (Ó az otthonom), ő igyekezett vigasztalni. Frau Würth is vigasztalt, azt mondta én nem egy szolgálólány vagyok, hanem a háziasszony támasza. Közben apám és Miklós bátyám (Gyuri testvérem megházasodott Németországban, az egyik Röck lányt vette el) átszöktek Ausztriába és üzentek nekem és anyámnak, hogy menjünk utánuk. Így kénytelen voltam elbúcsúzni munkaadóimtól. Gerti lányuk még tavaly is meglátogatott Sopronban, ilyen erős volt a kapcsolatunk. Mikor elértük a szovjet zónát, nagyon izgultunk, mert ide nem léphettünk volna be. Le is szállítottak a buszról és átadtak az osztrák határőröknek, akik viszont elengedtek. Vonattal és gyalog folytattuk az utunkat Burgenlandba, Müllendorfig. Itt találkozott ismét a család. A honvágy még mindig kínzott, ezért engem és Miklós testvéremet a nagybácsim, egy első világháborús hadirokkant Malzl Lajos adoptált. Így mi gyerekek visszakerültünk Sopronba 1948 nyarán, viszont a család megint szétszakadt. Sopronban voltam ismét, de nagyon megváltozott a város lakossága, eltűntek az ismerős arcok, sok volt számomra az idegen. Viszont megismertem férjemet Preidl Károlyt, akivel 1956-ban megházasodtunk. Ő 1946-ban a kitelepített szüleit kísérte ki önként Németországba, majd miután mentesítették a szülőket, visszatért Sopronba. Én viszont szüleimet tíz évig nem láthattam. Ők néha látták Burgenlandból a Szent Mihály templom tornyát, én pedig sokat gondoltam rájuk. Végül férjem intézte el a szükséges papírokat, visszakapták az állampolgárságot, így szüleim 1957-ben visszatérhettek Sopronba. Szerencsénk volt, mert visszatérhettünk az Újteleki utcai házunkba, ahonnan 1946-ban kitelepítettek minket. Apámnak még egy kis bort is tettünk a pincébe, hogy minél jobban otthon érezhesse magát. Bár 1946-ban ebből az országból, a hazánkból előztek minket, mivel német anyanyelvűek voltunk, ha meghallom a magyar himnuszt most is összeszorul a szívem.

Dr. Krisch András

Távol és mégis közel: soproniak Bad Wimpfenben

Bad Wimpfen: távol Soprontól, mégis egészen közel hozzá. Egy város, mely 1951-ben az 1. Heimattreffen során, védnökséget vállalva a kitelepített soproni német lakosok felett, szélesre tárta kapuit. Egy közösség, amely nemcsak elfogadta, hanem befogadta az oda érkezőket. Egy evangélikus gyülekezet, amely mind a mai napig imádságos szeretettel hordozza a magyarokat, testvéri szeretettel fogadja az oda látogatókat.
A Sopron és Bad Wimpfen közötti testvérvárosi kapcsolat 25 évre tekint vissza. A múltról és jelenről, a két város evangélikus közösségei között fennálló kapcsolat jelentőségéről beszélgettem Dr. Krisch Andrással, a Soproni Evangélikus Gyűjtemények vezetőjével és Holger Mankeval, a Soproni Evangélikus Egyházközség német lelkészével.

Mikor voltál először Bad Wimpfenben?

K.A.: 2006-ban utazhattam először Bad Wimpfenbe, a soproni német nemzetiségi önkormányzat és a Soproni Evangélikus Gyűjtemények képviseletében. A soproni németek kitelepítéséről szóló könyvemhez forrásokra volt szükségem, így időm nagy részében a Heimatmuseum-ban kutattam.

Mely kiállítási darabok jelentettek különösen is sokat számodra?

K.A.: Talán a soproni gazdapolgári kultúra tárgyi emlékeit, ezen belül is a női és férfi viseletet, valamint a két világháború közötti időszakból fennmaradó fotóanyagot emelném ki elsősorban. A Heimatmuseum egyedülálló gyűjtemény formájában mutatja be Sopron és környéke kultúráját. Az összegyűjtött anyagok az otthon iránti szeretetről és kötődésről tesznek tanúbizonyságot.

A munka mellett volt lehetőséged megismerkedni egy kicsit a várossal is?

K.A.: Igen, a városnézések alkalmával érdekes volt látni, hogy Bad Wimpfen több mindenben is hasonlít Sopronhoz: ugyanúgy történelmi városmaggal rendelkezik, és egyik leghíresebb nevezetessége, a Blaue Turm (kék torony) a Tűztoronyhoz hasonlóan szintén 58 méter magas. A történelmi épületek és a Neckar folyó mellett Bad Wimpfen éttermei és fagyija is emlékezetesek maradnak számomra.

Német lelkészként olyan magyar gyülekezetekkel is ápoltál testvérgyülekezeti kapcsolatokat, mint a Deák téri Evangélikus Egyházközség, de még ennél is régebben a Budavári Evangélikus Egyházközséggel. Eddigi tapasztalataid szerint, miért fontosak ezek a kapcsolatok?

H.M.: A külföldi evangélikus gyülekezetekkel való kapcsolattartás a látóterünk kibővítésére ad lehetőséget. Ha átkelünk a határon, hirtelen minden idegennek és teljesen másnak tűnhet, mint amit korábban megszoktunk. A nyelvi, kulturális, mentalitásbeli különbségek ellenére azonban még jobban megerősödhetünk keresztyén hitünkben és megtapasztalhatjuk, hogy közös hitünk az, ami egy lényeges összekötő kapocs, és Krisztusban valóban egyek vagyunk.. A testvérgyülekezetekben nem turistaként töltjük mindennapjainkat, hanem „hozzátartozókká" válunk. Ez azt jelenti, hogy nem semlegesen szemléljük az életüket, hanem aktívan részt is veszünk abban: megismerjük aktuális kérdéseiket, a közösségüket ért kihívásokat. A bad wimpfeni és a soproni közösség – a személyes kapcsolattartáson túl –, kölcsönösen megosztja egymással a gyülekezeti lapját is, amely szintén segíti az informálódást.

Jó azt is megélni, hogy testvérkapcsolatok megóvják a gyülekezeteket az elszigetelődéstől. Egy láthatatlan, mégis nagyon is érezhető imádságos háló fonja körül a testvérkapcsolatot ápoló gyülekezeteket: amikor a bad wimpfeni és soproni testvérek kölcsönösen Isten elé viszik egymás problémáit, kéréseit, örömeit, akkor a sok-sok kilométer ellenére is nagyon közel érezhetik magunkat egymáshoz.

A külföldi gyülekezetek gyakorlatát látva, a tanulásra is lehetőségünk nyílik: a bad wimpfeni evangélikus közösség jelenleg egy szíriai családról gondoskodik. Példamutató és követendő a keresztyén hit ilyen konkrét megélése!

Miben más a soproni gyülekezet kapcsolata a bad wimpfeni evangélikus közösséggel?

H.M.: A két város közötti testvérkapcsolat hátterében tragikus történelmi események állnak. Az 1946-ban kitelepített soproni német lakosoknak új életet kellett kezdeniük, hátrahagyva rokonaikat, barátaikat. 1989-ig nehéz volt a kapcsolattartás a hazaiakkal, ám a rendszerváltást követően megnyíltak a határok: a kitelepítettek újra visszalátogathattak gyülekezetükbe, templomukba, a gyülekezeti, majd a városi kapcsolatok hivatalos testvérkapcsolati minőséget nyerhettek. Egy különlegesen kedves emlékem az, hogy nemrég egy 90 éves gyülekezeti tag sok-sok év után, újra Sopronban ünnepelhette a születésnapját.

A sok nehézség és szomorúság ellenére a két közösség között kialakult kapcsolat ajándék! A múltat meg kell őriznünk, annak minden tanulságával, benne sokak hitével, ami nehéz időkön is átsegítette őket. A jelenben persze az az egyik kihívás, hogy lássuk, a testvérkapcsolatok is változhatnak, ahogyan az idők is változnak, amelyekben élünk. A kérdés tehát: milyen irányba fejlődhet testvérkapcsolatunk ahhoz, hogy a jövőben is gazdagodhasson mindkét gyülekezetünk élete a mindenkori itt és mostban?

Mire számíthatnak azok a gyülekezeti tagok, akik jelentkeztek az idei bad wimpfeni utazásra?

H.M.: Sopron és Bad Wimpfen idén ünnepli testvérvárosi kapcsolatának 25. évfordulóját. Ennek alkalmából Sopronból városi delegáció is utazni fog. A városi ünnepségen kívül a testvérgyülekezeti program középpontjában a vasárnapi istentisztelet áll majd, melynek igehirdetői szolgálatára engem kértek fel. Természetesen lehetőség lesz a vendéglátó családokkal, illetve a közösség tagjaival ismeretséget kötni, valamint a már meglévő kapcsolatokat elmélyíteni. Egy ilyen kirándulás persze azt is hozza magával, hogy nemcsak a bad wimpfeniekkel mélyülhet el a kapcsolat, hanem mi soproniak is még jobban közeledhetünk egymáshoz és ilyen formában is építhetjük gyülekezetünket.

Koch Szilvia

Was macht eine gute Predigt aus?

Im Gespräch mit Professor Dr. Alexander Deeg

Die Predigt im Speziellen und der Gottesdienst im Allgemeinen gehören zu den Bereichen kirchlichen Lebens, mit denen sich Professor Dr. Alexander Deeg seit Jahren eingehend beschäftigt. Nach seiner Assistenzzeit an der Theologischen Fakultät in Erlangen wurde er Leiter des „Zentrums für Predigtkultur" in Wittenberg. Inzwischen hat er den Lehrstuhl für Praktische Theologie an der Universität Leipzig inne. Wie sind unsere Gottesdienst – und wie könnten sie sein? Diesem Thema spüren wir im Gespräch mit Alexander Deeg nach.

Vor ein paar Jahren wurde das „Zentrum für evangelische Predigtkultur" gegründet, deren erster Leiter du warst. Ist dieser Schritt notwendig geworden, weil sich womöglich Kulturlosigkeit breit gemacht hat auf deutschen Kanzeln?

Nein, eher im Gegenteil. Im Rahmen ihres Reformprozesses, den die EKD vor etwa zehn Jahren angestoßen hat, besann sich die Evangelische Kirche in Deutschland mehr und mehr auf ihre wesentlichen Qualitäten und Aktivitäten. Und dazu gehört zweifellos die Predigt. Nach der neuesten Kirchenmitgliedschaftsuntersuchung erwarten 92 Prozent der Evangelischen von einem Gottesdienst, dass er vor allem eine gute Predigt enthalten solle, womit die Predigt den höchsten Wert von allen abgefragten Aussagen zum Gottesdienst erhielt. Und als das Magazin „chrismon" eine repräsentative Umfrage in Auftrag gab und fragte, worauf man im Gottesdienst am Heiligabend auf keinen Fall verzichten wolle, da nannten die allermeisten die Predigt. Noch vor dem Weihnachtsevangelium, noch vor „Stille Nacht" und „O du fröhliche"! Woche für Woche erreicht die evangelische Predigt in Deutschland rund 800.000 Menschen in den Gottesdiensten landauf landab – und dabei sind die Fernsehgottesdienste, die Radio- und Zeitungsandachten noch gar nicht mit bedacht. Kurz: die Predigt ist nach wie vor ein Markenzeichen der evangelischen Kirchen. Gleichzeitig weckt sie immer neu den Glauben, stärkt die Hoffnung, weist Wege der Liebe. Auch daran erinnerte sich die EKD knapp 500 Jahre vor dem Reformationsjubiläum 2017. Für eine Kirche, die sich als eine „Kirche des Wortes" und als „Geschöpf des Wortes" versteht, ist es eigentlich eher umgekehrt verwunderlich, dass es bislang kein „Zentrum für evangelische Predigtkultur" gab.

Das Zentrum hat dann freilich auch die Aufgabe, Predigerinnen und Prediger, die müde geworden sind, zu ermuntern, denen, die keine Ideen mehr haben, durch Impulse weiterzuhelfen und so die Lust an der Predigt und die Leidenschaft für das Predigen zu fördern.

Manche Predigten nehmen den Verlauf der – wie du es nennst – „Jesuskurve". Was ist das eigentlich?

Den Begriff „Jesuskurve" habe ich bei einer Kollegin aus dem Bereich des christlichen Rundfunkjournalismus kennengelernt. Damit bezeichnete sie eine bestimmte, vor allem bei Kurzandachten im Radio oder beim „Wort zum Sonntag" im Fernsehen recht oft anzutreffende und daher sehr vorhersehbare Form: Predigten oder Andachten beginnen mit einem Bild, einer Erfahrung oder einer Erzählung ‚aus dem Leben' – und jeder weiß, dass der Pfarrer oder die Pfarrerin irgendwann die Kurve hin zu „Jesus", hin zur Bibel oder hin zur christlichen Botschaft nehmen wird. Sehr salopp gesagt: Egal, wo die Andacht beginnt, am Ende landet sie immer bei Jesus. – Das ist nicht prinzipiell schlecht, und man kann eine Andacht oder Predigt immer wieder einmal mit diesem Strukturmodell gestalten. Problematisch ist es nur dann, wenn es zur Masche wird. Die Begebenheit aus dem Alltag, die Schilderung aus dem Leben wird dann zum bloßen Aufhänger und verliert ihren Eigenwert.

Was trägt noch dazu bei, dass eine Predigt vorhersehbar und – mit Verlaub – langweilig wird?

Manchmal begegnen in Predigten Formulierungen, die zu Formeln geworden sind. Sie werden kaum noch hinterfragt und sind daher erwartbar. Die unglaubliche, großartige und anstößige Botschaft des Evangeliums verliert dadurch an Prägnanz und Schärfe. Gott wird Mensch – das bleibt eine Provokation. Gott ist mitten in unserem Leben gegenwärtig – das ist frohe Botschaft für jeden einzelnen. Gott rechtfertigt den Sünder ohne alle Werke und gibt den Glauben, wo und wie es ihm gefällt – das ist in unserer Welt, die auf Leistung baut und in der wir die Gesetze der Ökonomie Tag für Tag erleben, schier unvorstellbar. Gott hat den Tod besiegt – ein für alle Mal, das nimmt allen Mächten und Gewalten, denen wir ausgesetzt sind, ihre Bedrohlichkeit. Für dieses provokante

Evangelium gilt es, immer neu Worte zu finden, die heute tragen.

Demgegenüber neigen wir manchmal in Predigten zu sprachlichen Entschärfungen. Da ist die Rechtfertigung dann ein „Geschenk, das wir nur annehmen müssen". Und schon verschiebt sich die Botschaft, weil plötzlich wir als die Beschenkten etwas tun müssen – nämlich: „das Geschenk annehmen" –, wo Rechtfertigung doch bedeutet, dass wir nichts zu unserem Heil tun können und müssen. Oder da sagen wir in Predigten: „Gott will uns alle trösten" – und merken nicht, dass durch das Wörtchen „will" die Aussage entschärft wird. Wenn er „will", warum tut er es dann nicht? Warum bin ich nicht getröstet? Will er und kann nicht? Oder liegt es an mir, dass ich mich nicht getröstet fühle?

Solche Beispiele sind Kleinigkeiten, aber sie zeigen, wie wir uns manchmal in Formulierungen hineinbegeben, die so bekannt sind, dass wir sie kaum noch reflektieren, die aber die Botschaft des Evangeliums entschärfen und entwerten.

Der Trend geht gegen die vorhersehbare Predigt. Die Gottesdienstliturgie ist ja auch etwas ziemlich Vorhersehbares. Siehst du auch im liturgischen Bereich Handlungsbedarf?

Ja, auch liturgisch gibt es etwas zu tun. Aber hier sehe ich die Notwendigkeit gerade umgekehrt. Ich denke, es würde uns Evangelischen gut tun, das Erwartbare, Stabile, Verlässliche der Liturgie als großen Schatz und Reichtum anzusehen. Die Liturgie kann als Heimat erlebt werden, als ein Haus, das längst gebaut ist, in dem unsere Vorfahren gewohnt haben und in denen auch wir wohnen können. Mit ihren geprägten Texten und Melodien gibt sie gerade so Freiheit. Gerade dann, wenn die Liturgie als Heimat erfahren wird, kann umgekehrt die Predigt auch etwas wagen und riskieren.

Dann kehren wir es doch jetzt ins Positive: Wie sieht eine deiner Ansicht nach gelungene Predigt aus?

Zu einer gelungenen Predigt gehören für mich vor allem vier Dinge: (1) Zunächst das Vertrauen auf die biblischen Worte, Bilder und Geschichten. Wer nicht mit Lust, Interesse und Neugier die Bibel liest und sich von ihr erwartet, dass sich das eigene Leben im Spiegel der biblischen Worte neu erschließt, wird große Mühe mit der Predigt haben. (2) Die Lust an der Sprache: Predigt ist Spracharbeit und Sprachhandwerk. Da lässt sich vieles ausprobieren und erkunden – gerade wenn es darum geht, auch einmal neu und ungewohnt, persönlich und engagiert zu reden. (3) Drittens das Risiko der Individualität. Keine Predigt muss sein wie eine andere. Ich muss nicht vollständig sein, in dem, was ich sage. Meine Predigt ist individuelles Wort zu bestimmter Zeit – und darf Fragment bleiben. (4) Schließlich: ein großes Zutrauen an die Hörerinnen und Hörer, die sich ihre eigenen Gedanken machen, ihre Erfahrungen selbst mit ins Spiel bringen können. Ich muss als Prediger nicht ganz genau wissen, was dieses oder jenes biblische Wort genau für diesen oder jenen Menschen bedeutet. Aber ich kann – im Bild gesprochen – durch meine Predigt Wege bahnen, die meine Hörerinnen und Hörer selbst im Raum des biblischen Wortes gehen können.

Welche Rolle spielen die Predigthörer? Sieht beispielsweise eine „gelungene Predigt" in der Großstadt anders aus als auf dem Land?

Ja, mit Sicherheit. Luther hatte schon Recht mit seinem berühmten Wort, man müsse „dem Volk aufs Maul schauen". Freilich: dies kann nicht Anbiederung an irgendeine Meinung, an irgendeinen Jargon bedeuten. Aber es muss be-

deuten, dass ich als Predigerin und Prediger in der Welt lebe, in die hinein ich predige. Dass ich weiß, was Menschen bewegt. Dass ich durch Fernsehen, Kino und Literatur mit Möglichkeiten der Sprache in unterschiedlichen Milieus vertraut bin – und dann meine eigene Rede entsprechend gestalte.

Pfarrer sind ja nicht nur Prediger. Zahlreiche administrative Aufgaben, Verantwortung für mehrere Gemeinden, Religionsunterricht, Sitzungen etc. behindern viele Pfarrer in ihren gründlichen Vorbereitung auf die Predigt. Wie schafft er es, am Sonntag dennoch die Menschen zu erreichen?

Zwei Antworten auf diese wichtige Frage: (1) Zunächst muss es nicht unbedingt sein, dass die vielfältigen anderen Aufgaben nur eine Behinderung auf dem Weg zur Predigt sind. Wenn ich als Prediger das biblische Wort für meine nächste Predigt (am besten auswendig) schon während der Woche im Herzen trage, dann werden sich bei vielen Begegnungen immer wieder interessante Erkenntnisse und Entdeckungen ergeben. In einem Gespräch merke ich plötzlich, wie das biblische Wort sich mit Lebenserfahrung anreichert. In einer Sitzung kommt mir auf einmal ein wichtiger Gedanke. Ein Schüler stellt eine Frage, bei der mir sofort das biblische Wort in den Sinn kommt … (2) Andererseits aber ist es schon so, dass ich mir wünsche, dass die Predigtarbeit wieder mehr Raum einnimmt in der Arbeitswoche von Pfarrerinnen und Pfarrern. Ich wünsche mir, dass sich Kirchen Gedanken darüber machen, wie Pfarrerinnen und Pfarrer von administrativen Aufgaben entlastet werden können, damit sie – wenigstens – einen Arbeitstag pro Woche für die Arbeit an der Predigt Zeit haben. Ich weiß, dass das vielleicht utopisch klingt. Aber es ist zu bedenken, wie segensreich sich so ein Tag auswirken könnte. Da kann ich als Pfarrer selbst neue Kraft schöpfen. Da finde ich Zeit, Bibel zu lesen und theologisch zu arbeiten. Da schöpfe ich neu aus den Quellen der Tradition. Alles dies wird mein sonstiges Leben, meine eigene Frömmigkeit und mein Arbeiten bereichern!

Es werden immer wieder Seminare und Workshops zum Thema „Predigt" angeboten, nicht wenige hast du in den vergangenen Jahren geleitet. Verließen die Teilnehmer deine Seminare als „gute Prediger"?

Vielen Dank für diese Frage! Es wäre grundverkehrt, wenn homiletische Fortbildungen oder die Arbeit des Zentrums für evangelische Predigtkultur als eine Art Qualitätssteigerungsmaschine verstanden würden: Auf der einen Seite kommt ein schlechter Prediger hinein und auf der anderen Seite ein guter Prediger heraus. Nein, das ist es gerade nicht! Und die Erfahrung zeigt: Es gibt keine schlechten Prediger, es gibt nur unterschiedliche Predigertypen und natürlich unterschiedliche Begabungen. Und da kann es in der Tat sein, dass es jemandem gut tut, sich einmal wieder ganz intensiv und exegetisch gründlich mit Worten der Bibel zu beschäftigen. Für jemand anderen ist eher die Frage nach der rhetorischen Gestaltung der Predigt interessant. Wieder jemand anders kann sich fragen, wie die Predigtinhalte relevanter und die Predigt vielleicht angriffiger oder politischer werden könnte.

Du vertrittst ja die „Dramaturgische Homiletik". Manche, die Martin Nicols auch in Ungarn erschienenes Buch nicht gelesen haben, meinen, dass nach eurem Ansatz das Bibelwort mit externen pyrotechnischen Hilfsmitteln und sonstigen Knalleffekten von außen spannend gemacht werden muss …

Nein, es geht eben nicht darum, die Predigt irgendwie aufzupeppen und dadurch die eigene Person des Predigers oder der Predigerin in den Vordergrund zu spielen. Im Gegenteil: Es geht darum, die Spannung, die in den Worten, Bildern und Geschichten der Bibel liegt, zu entdecken und in der eigenen Predigtrede in genau diese Spannung mit hineinzunehmen. Eine nach der Dramaturgischen Homiletik gestaltete Predigt fragt sich dann, wie dies durch die Predigtrede gelingen kann, welche einzelnen sprachlichen Mittel genutzt werden können und wie die Predigt als Ganze aufgebaut werden kann.

Eine letzte – persönlichere – Frage: Hast du selbst „Predigtschwächen"?

Martin Luther hat einmal in einer Tischrede gesagt: „Ich habe mich oft selbst angespien, wenn ich von der Kanzel kam. Schäme dich, wie hast du gepredigt! Du … hast überhaupt nicht das Konzept beachtet! Und eben diese Predigt haben die Leute aufs höchste gelobt, dass ich seit langer Zeit nicht eine so schöne Predigt gehalten hätte … So bin ich gewiss der Meinung: Predigen ist ein ganz ander Ding als wir meinen …" Die Erfahrung, die Luther hier beschreibt, kenne ich auch. Ich bin – ehrlich gesagt – selten zufrieden mit meinen Predigten. Oft weiß ich sehr genau, was ich noch hätte besser und ganz anders machen können. Aber immer wieder mache ich – wie Luther und viele andere Predigerinnen und Prediger vor und neben mir – die wunderbare Erfahrung, dass Gott selbst aus meinen dürren Worten das Wort machen kann, das Hörerinnen und Hörer als aufrüttelndes oder befreiendes Wort hören müssen. Gott sei Dank!

Holger Manke

Seelsorge und der Bau der Gemeinde hätten mehr Aufmerksamkeit verdient

Im Gespräch mit Dániel Gryllus

Groß und Klein kennen seine Musik. Mehrere Generationen sind mit seinen Liedern aufgewachsen. Als gläubiger Lutheraner liegt ihm neben der Musik auch das kirchliche Leben am Herzen. Bibel und Musik verbindet er, so unlängst mit einer Neuauflage der vertonten Paulusbriefe. Wie er seinen Platz in der Kirche sieht und welchen Rat er ihr ans Herz legt, darüber sprach Kossuth-Preisträger Dániel Gryllus, der Leiter der Gruppe „Kaláka", mit dem Christophoros.

Gerade warst du mit den Paulusbriefen unterwegs. Wenn du mit Musikerkollegen Bibeltexte musikalisch aufarbeitest, inwiefern denkt ihr grenzenüberwindend?

Wir singen die Bibeltexte in ungarischer Sprache. Viele denken, dass wir uns deshalb nur an Ungarn richten. Doch die Bibeltexte kann man leicht in seiner Muttersprache nachschlagen und dann der Musik folgen. Im letzten Jahr sind wir in Dänemark aufgetreten. Dort haben wir in ungarischer Sprache eine musikalische Aufarbeitung der Bergpredigt dargeboten, die entsprechenden Bibeltexte wurden zwischen den einzelnen Stücken auf dänisch vorgetragen. Mit diesem Konzept konnten wir viele Freunde gewinnen. Ein ähnliches Erlebnis hatten wir mit Psalminterpretationen in Rom. Die Musik überwindet Grenzen und sprachliche Hürden recht leicht.

Würdest du, der du eigentlich Musiker bist, dich auch als Verkündiger sehen? „Dániel Gryllus, der Prediger" – passt diese Bezeichnung?

Es passt. Luther sagt: Wenn man etwas im Glauben tut – und er denkt da auch an die einfachsten Verrichtungen – dann ist das ein rechter Gottesdienst. So gesehen ist das auch rechte Verkündigung, was wir tun, auch wenn ich kein Amt bei der Kirche innehabe. Was wir darbieten, hat freilich auch eine sakrale Seite. Wenn ich an die Auftritte mit den Paulusbriefen denke, dann haben die ja Vortragscharakter. Insofern mache ich nichts anderes als zu „agieren". Und dabei trage ich vieles weiter, worin Paulus ja selbst auch seine Leser und Hörer zur Rechenschaft zieht, worin er sie zurechtweist. Diese apostolischen Mahnungen haben an Aktualität nichts eingebüßt und wollen die Hörer ja auch im Hier und Jetzt erreichen. Wenn das gelingt, geschieht nichts anderes als eine Art Predigt, wenn auch nicht unbedingt in missionierender Absicht.

Wie man weiß, bin ich Leiter der Gruppe Kaláka, mit der wir unter anderem ungarische Gedichte vertonen und sie so weitergeben. Wir haben dafür viele Auszeichnungen erhalten, weil wir damit auch der Bildung und der Vermittlung von Werten nachkommen. Aber ganz ehrlich: Wenn man uns auch als „Bildungshelfer" ansieht, muss ich einwerfen, dass für uns grundlegend ist, dass wir das machen, was uns selbst Freude bereitet. Wenn jemand dadurch Bildung erfährt, sei es so! Aber wir nötigen das niemandem auf. Genauso ist es mit den Bibeltexten. Ich singe sie, weil sie mir wichtig sind und weil ich sie mag. Wenn dadurch jemand zum Glauben kommt – und es gibt manche –, dann freue ich mich darüber. Aber als Musiker sehe ich meine Aufgabe eher darin, Freude und Erlebnisse weiterzugeben.

Manchmal denke ich, dass ein Musiker so viel mehr ausdrücken kann – mit seiner Stimme, mit den Instrumenten, mit dem Spiel von Rhythmus und Harmonien, als ich das als Pfarrer kann. Ich bewundere, wenn ich euch sehe und erlebe, vieles an den Ausdrucksmöglichkeiten der Musik. Hattest du so einen Gedanken auch schon mal andersherum: Wie gut wäre es, Pfarrer zu sein?

Ehrlich gesagt hatte ich noch nie den Gedanken, dass ich sehr gerne mal den Predigerplatz auf der Kanzel einnehmen würde. Aber ich habe schon oft viel Bereicherndes in Predigten gehört – manche Gedanken, von denen ich fühlte, dass sie auch in mir sind und vielleicht sogar musikalisch umgesetzt werden sollten. Mein Großvater war übrigens ein reformierter Pfarrer. Ich habe sicher etwas in meinen Genen, was mich in diese Richtung zieht. Wenn ich zwischen vertonten Bibeltexten ein paar Worte an die Zuhörer richte, dann kommt auch irgendwie der „Pfarrer in mir" zum Vorschein – freilich in einer moderneren Form, nicht mit einer klassischen pfarrherrli-

chen Intonation, was man im Ungarischen als „papos“ bezeichnet.

Im Übrigen: Der Austausch mit Pfarrern ist mir wichtig. Ich habe unter meinen Freunden eine ganze Reihe von Pfarrern, und mich interessiert ihre Meinung. Und nicht selten interessieren sie sich auch dafür, wie ich die Dinge sehe.

Quelle: evangelikus.hu

Dann erkundige ich mich doch gleich mal nach deiner Meinung: Wenn wir uns über die Zukunft der Kirche den Kopf zerbrechen, denken wir häufig besonders an junge Menschen, an junge Familien, die wir gerne für die Kirche erreichen würden. Genau die sind ja auch die Zielgruppe vieler Kaláka-Platten. Wenn du das heutige Publikum mit dem Publikum von vor ein paar Jahrzehnten vergleichst: Ist es schwerer geworden, sie zu erreichen? Haben sich die Zeiten verändert und die jungen Familien, die Kinder sich mit ihnen?

Die Kinder nicht. Vielleicht am ehesten insofern, als dass sich viele Kinder heute nicht mehr so gut länger auf eine Sache konzentrieren können. Das ist der Fehler der jungen Eltern: Sie bringen inzwischen zu unseren Konzerten mitunter Fahrräder oder etwas zu essen mit. Das war vor vierzig, fünfzig Jahren unvorstellbar. Ich war immer schon der Meinung, dass man den Gottesdienst und die Kultur nicht verpflichtend, sondern attraktiv machen muss. Wenn man etwas attraktiv gestaltet – und da haben wir wirklich Erfahrung –, dann geht man einen Schritt in die richtige Richtung. Wie man die Kirche, den Glauben für Jugendliche attraktiv machen kann, da bin ich etwas überfragt. Ich fühle mich eher als Hilfsmittel, als Werkzeug in eurer Hand. Aber die dauerhafte Arbeit vor Ort macht ihr.

Zur Illustration: Wir spielen öfter mal in Schulen. Da sitzen dann etliche Schüler vor uns, hören uns zu, machen mit. Und die Lehrkräfte kommen nach dem Konzert zu uns und sagen uns, was für fantastische Pädagogen wir seien. Darauf sage ich: „Wir haben’s leicht. Wir kommen und machen eine Stunde Musik. So ist es nicht allzu schwer, Kinder zu erreichen.“ Aber die Arbeit fängt ja danach erst an. Die Lehrer können darauf aufbauen – vielleicht sogar über Wochen hinweg. Sie können die Schüler fragen: „Erinnert ihr euch an diesen Gedanken, an jene Aussage in einem Lied, vielleicht an dieses oder jene Gedicht?“ Das punktuelle Konzerterlebnis in den Alltag hineinzutragen, das machen ja nicht wir. Mehr als solche punktuellen Erlebnisse können wir auch in kirchlicher Hinsicht nicht bieten. Für uns ist bei allem wichtig, dass wir lieben, was wir tun. Darin fühlen wir uns wohl.

Genau das kommt ja auch rüber.

Ja, diese Liebe kommt rüber. Und auch die Liebe zur Sache. Es ist das Glück des Publikums, dass wir überwiegend positive, lebensbejahende Themen behandeln. Denn man könnte ja zu allen möglichen anderen Dingen auch eine Liebe wecken und weitergeben.

Jemand sagte mal: „Wenn Kaláka über den Tod singt, wird sogar der Tod irgendwie erträglicher.“ Ich will sagen, ihr bietet ja nicht nur leichte Kost.

Wenn ich darüber nachdenke: Wir musizieren seit 46 Jahren, haben wir Hunderte von Gedichte vertont, 1.200 oder 1.300 Lieder aufgenommen – ich weiß gar nicht, wie viele Platten wir veröffentlicht haben. Da gibt es kaum ein Thema, das wir nicht aufgearbeitet haben, zumal wir immer in einem thematisch weiten Spektrum gedacht und gearbeitet haben. Es ist ja nicht so, dass wir die Grenzen nach Kinder- und Liebesgedichten zögen und sonst nichts

an uns heran ließen. Das Leben im Ganzen hat ja viele Facetten und dafür stehen auch die Gesamtwerke einzelner Dichter. Wenn wir uns dem Werk von Lőrinc Szabó, Dezső Kosztolányi, János Arany oder Attila József annähern, dann ist es unsere selbstgestellte Aufgabe, ihr Denken und Wirken in der gesamten Breite zu entdecken und musikalisch aufzuarbeiten: Dann gibt's neben dem Thema Leben eben auch den Tod, neben Frühling und Sommer auch Herbst und Winter, neben dem Entstehen auch das Vergehen. Diese Themen beschäftigen jeden. Wir versuchen, diese Stimmungen nachzuempfinden und weiterzugeben.

Du bist in der glücklichen Lage, dass du aktives Mitglied der evangelisch-lutherischen Kirche bist, aber kein Amt innehast. Damit hast du genug Einblick, um die Kirche „von innen" zu sehen, aber auch genug Abstand, um Kritik frei formulieren zu können. Was wäre ein freundschaftlicher Rat von dir an deine Kirche?

Als wir vor fünfundzwanzig Jahren erstmals die vertonten Paulusbriefe veröffentlicht haben, da haben die Gemeindeglieder die Kassetten von Hand zu Hand gegeben, wir haben in kurzer Zeit ein paar tausend Kassetten verkauft. Die Verkaufszahlen sind nicht das Wichtigste. Aber sie spiegeln in diesem Fall etwas von der Aufbruchstimmung wider, die damals in den Gemeinden herrschte. Der Gemeindeaufbau hatte damals ein größeres Gewicht als heute. Freilich es war die Zeit kurz nach dem Ende des Kommunismus, eine ganz andere Zeit als heute. Ein anderes Beispiel: Als ich Konfirmand war, gab es in unserer Gemeinde zwei Gruppen zu je zwanzig Konfirmanden. Heute werden in derselben Kirche etwa fünf bis sechs junge Menschen pro Jahr konfirmiert. Kurzum: Irgendwas stimmt nicht.

Der Gemeindeaufbau müsste ein Dauerthema sein. Vielleicht hat sich die Situation der Kirche etwas verbessert, und schon beschäftigt sich die Kirche nicht mehr so eingehend mit der Frage, wie – bildlich gesprochen – die Seelen zu einem Strauß gebunden werden können. Heutzutage geht's eher darum, dass Gebäude renoviert werden, dass diese und jene Aktionen unternommen werden. Ich glaube, dass die Seelsorge und der Bau der Gemeinde mehr Aufmerksamkeit verdient hätten. Aber ich weiß nicht, ob die Möglichkeit dazu besteht. Was ich vorhin in Bezug auf die Kinder gesagt habe, stimmt ja für die Erwachsenen auch: Unsere Aufmerksamkeit wird heutzutage von immer mehr Dingen in Anspruch genommen. Es gibt zahllose Alternativangebote, auf die man seine Zeit und seine Energie verwenden kann – die Kirche muss sich da ja auf dem Markt der Möglichkeiten behaupten. In so einer Situation den Glauben, die Kirche attraktiv zu machen, ist keine so leichte Sache.

Kann die Kirche von innen her, von ihrer Struktur her das so leicht leisten?

Seit langem ist die „Aufteilung" in Gemeinde, Kirchenvorstand und Pfarrer üblich und scheint bewährt. Ich hege jedoch Bedenken, ob wir strukturell noch mit der Zeit gehen. Denn strukturelle Hürden können ja das Vorankommen bremsen. Wir leben in einer schnellen Zeit – und in manchen Dingen, glaube ich, bräuchten die Pfarrer eine größere Entscheidungskompetenz. Wenn alles durch den Kirchenvorstand muss – wenn sich der Kirchenvorstand als Aufsichts- und Kontrollinstanz versteht und jeder Kirchenvorsteher einzeln überzeugt werden will, dann werden Prozesse schwerfällig. Ich glaube, das jetzige System steht in der Gefahr zu verknöchern. Natürlich ist das keine Behauptung, die Allgemeingültigkeit für sich fordert. Jede Gemeinde ist anders. Und jeder Kirchenvorstand ist anders.

Vielleicht wäre eine professionellere Garde, ein Kompetenzteam zukunftsfähiger. Ich denke da an Fachleute, die den Geist der Kirche leben und darüber hinaus auch noch wissen, was sie tun. Wenn eine Gemeinde einen Fachmann für Kommunikation hat und ihm auch Kompetenzen in diesem Arbeitsbereich gibt, dann sind wir weiter, als wenn – ohne Zweifel – herzlich liebe Menschen ohne jede Fachahnung als Mitglieder des Kirchenvorstand beschließen müssen, wo ein Heizungsrohr verlaufen soll.

Mein Vater war ja Kurator der Gemeinde am Deák-Platz. Er hat sich über die genannten Dinge übrigens nie beschwert, aber nicht zuletzt durch ihn weiß ich schon, dass es in einer Kirchengemeinde immer viel Klärungs- und Abstimmungsbedarf gibt. Man muss miteinander reden. Auch Paulus war das nicht fremd. Er hat ja auch in den Gemeinden vermittelt, geschlichtet und sie aufgerufen, das eigene Miteinander zu ordnen.

Holger Manke

Ein Spiegel menschlicher Untugenden?

Jona und wir

Drei Tage lang war er von einem großen Fisch verschlungen. Zuvor war er auf der Flucht vor Gottes Auftrag, danach folgte er ihm – wenngleich etwas halbherzig. Jona gehört zu den prominentesten Propheten und ist indes in vielem allzu menschlich. Einer, dem keine Mühe zu groß ist, um einen Bogen um seinen Aufgabe zu machen. Einer, der in Seelenruhe schläft, während ein schweres Unwetter dem Schiff Schaden zufügt. Einer, der sich Gott zuwendet, wenn er in Not ist, und ihn danach auch schnell wieder einen guten Mann sein lässt. Einer, den die Rettung einer ganzen Stadt nicht so glücklich macht wie eine schattenspendende Staude. Im Propheten Jona erkennen wir leicht wenig schmeichelhafte und doch recht menschliche Charakterzüge. Und doch ist auch und gerade er – mitsamt seinen Ecken und Kanten – ein Mann, auf den Gott sein Heilswerk baut. Dennoch müssen wir uns nicht jede Schwäche Jonas zum Vorbild nehmen. Schülerinnen und Schüler des Lyzeums nehmen Jona bewusst kritisch in den Blick und spüren der Frage nach, inwiefern uns das Jonabuch einen Spiegel menschlicher Untugenden vor Augen hält.

Am Anfang des Buches bekommt Jona den Auftrag nach Ninive zu gehen und dort die Leute zur Buße aufzurufen. Doch anstatt in Richtung Ninive loszureisen, entscheidet er sich, in die andere Richtung zu gehen. Er denkt vermutlich, dass so jemand anders seine Aufgabe bekommen wird. Er nimmt also lieber eine große Reise auf sich statt seinen Auftrag zu erfüllen. Diese Art von Faulheit findet man auch bei vielen der heutigen Jugendlichen – und auch den Egoismus, dass man lieber eine ganze Stadt im Stich lässt, nur damit man seine Ruhe bekommt und nichts tun muss.

Mark Clausing

Nachdem Jona während des großen Sturms schließlich von Bord geworfen wurde, verschlingt ihn ein großer Fisch. In ihm hat Jona Buße geübt, nachdem er in Not war. Viele Menschen beten zu Gott und werden ganz fromm, wenn etwas Schlechtes mit ihnen geschieht. Ich finde es schlecht, wenn sie nur dann zu Gott sprechen, wenn sie etwas von ihm wollen. Und dann, wenn sie gerettet sind, wenn die Not vorbei ist, wenden sie sich wieder von ihm ab und setzen ihren eigenen Willen wieder in den Mittelpunkt ihres Denkens.

Brúnó Szabó

Im Bauch des Fisches spricht Jona ein Dankgebet. Doch kaum dass ihn der Fisch an Land spie, war die Sache mit der Dankbarkeit schon irgendwie vorbei und vergessen. Heutzutage gibt es viele Situationen, in denen Menschen Hilfe – auch in großer Not – erfahren, aber die Dankbarkeit nicht allzu lange anhält. Zum Beispiel ehren viele Menschen ihre Eltern nicht, obwohl sie sie aufgezogen haben und lieben.

Vanessza Füzi

Dann also geht Jona endlich nach Ninive. Aber er bleibt an der Grenze der Stadt stehen, predigt nicht ausführlich, sondern sagt nur einen Satz: Noch vierzig Tage und Ninive wird untergehen. Die Bewohner der Stadt bekehren sich zwar, aber Jonas Einsatz dafür ist minimal. Diese Haltung Jonas finde ich an der ganzen Geschichte am schlechtesten, denn Gott hatte Jona doch gerade zuvor gerettet, und nun wollte Jona seiner Aufgabe immer noch nicht richtig nachkommen. Er ist nachlässig. So wie viele Schüler, wenn es um die Hausaufgabe geht. Keiner hat Lust dazu, aber es ist eine Pflicht und so macht man die Hausaufgaben eben „irgendwie“, aber nicht gründlich.

Fanni Katona

Jona ist im Erfüllen seiner Aufgabe nachlässig. Eine Nachlässigkeit, wie wir sie auch in der Gesellschaft finden, nur können wir uns nicht immer darauf verlassen, dass Gott unserer Nachlässigkeit zum Trotz ein perfektes Ergebnis herbeiführt. Manche Schüler machen ihre Hausaufgabe lieber absichtlich schlecht – damit sparen sie nämlich Zeit –, aber das zählt für sie nicht. Allein das ist für sie wichtig, dass sie alle Hausaufgaben überhaupt vorweisen können, egal wie gründlich sie erledigt wurden, denn so bekommen sie nicht die Note 1. Die Kinder lernen so, dass Qualität nicht wichtig ist. Das führt aber zu Katastrophen, weil sie später in einem Beruf, zum Beispiel als Arzt, großen Schaden anrichten können.

Ágoston Frank

Also Gott eine Staude wachsen lässt, sehen wir zum ersten Mal einen Jona, der sich freut und der dankbar ist. Bis Gott diese Staude vergehen lässt und Jona deswegen lieber tot sein möchte als zu leben. Manche Menschen sind nicht wirklich dankbar. Sie sehen oft das Schlechte, nicht aber das Gute. Ein Beispiel: Peter kauft sich ein i-Phone 6 und wird dadurch glücklich und dankbar, obwohl er es eigentlich nicht verdient hat. Dann aber kommt das i-Phone 7 auf den Markt, und die Klassenkameraden haben alle das neue i-Phone 7, nur Peter nicht. Deswegen ärgert er sich. Ich denke, wir sollten nachdenken, wie die Menschen in Afrika oder Indien leben. Manchmal sind die Menschen in ärmeren Ländern glücklicher. Geld und Macht können den Charakter zerstören, Reiche respektieren ihren Besitz nicht, sondern wollen immer das Neueste, obwohl das, was sie haben, genauso gut ist.

Oskar Aizenpreisz

Eine Eigenschaft von Jona ist die Schwäche. Jona will sterben, weil es ihm gerade „nicht gut" geht – und bei Jona heißt das: Er hat keinen Schatten mehr, weil die Staude eingegangen ist. Er konnte die Stadt Ninive nicht, wie erhofft, untergehen sehen. Irgendwie gibt es solche Denkweisen auch heute: Man hat irgendwas nicht, und deswegen kann man das Leben nicht mehr ertragen. Das passiert vielen Menschen heutzutage, und wenn sie das nicht aufarbeiten können, begehen sie lieber Suizid. Ein Spiegelbild unserer Gesellschaft: Wenn die Dinge nicht so sind, wie wir sie gerne hätten, dann verlieren wir unsere Lust und blicken oft nicht über das eigene Wohlbefinden hinaus.

Gergely Koleszár

Applaus im Gottesdienst

Nachgedanken zur Konfirmandenprüfung „Luthers Leben"

Es sei mir erlaubt, eine persönliche Bemerkung vorauszuschicken: Ich mag Applaus in der Kirche nicht – in keiner Veranstaltung in einer Kirche. Und doch juckte es mich in den Händen, als am 10. April die neun deutschen Konfirmanden das szenische Spiel „Luthers Leben" beendet hatten. Ich merkte, meiner Freundin neben mir erging es ähnlich. Und an all den begeisterten, lächelnden Gesichtern der Gemeindemitglieder sah ich, wir beide waren mit diesem Wunsch nicht allein. Da kam das Wort der Erlaubnis zum Applaus. Und das taten wir mit voller Begeisterung.

Als am 11. Februar dieses Jahres Konfirmanden und einige Gemeindeglieder einander gegenüber saßen, Fragen stellten und Antworten formulierten, wurde mir bewusst, dass diese jungen Leute zu einigem fähig und bereit sind. Ein Zwiegespräch mit meist unbekannten Erwachsenen erfordert schon Mut und Aufgeschlossenheit, aber vor der Gemeinde in der Kirche mit fremdsprachigem Text aufzutreten zeigt mehr. Es zeigt Vertrauen auf die eigenen Fähigkeiten und zueinander, dass der eine den anderen nicht im Stich lässt. Es beweist, dass aus neun Persönlichkeiten eine Gemeinschaft, wie sie es selbst formulierten, „eine Mannschaft" geworden ist.

Wie kann man Luthers Leben im Rahmen eines Gottesdienstes, also in sehr beschränktem Zeitrahmen und in durch den Kirchenraum gegebenen Bewegungsraum so darstellen, dass möglichst alle Anwesenden alles hören und sehen? Meine anfänglichen Bedenken waren völlig unbegründet. Alles klappte, die Technik spielte auch mit. Die Mitwirkenden, die „auf der Bühne" und die im Hintergrund – in Form von Orgelmusik, Blitz und Donner – gaben ihr Bestes und waren einfach gut. Gut zu sehen, gut zu verstehen, mit vollem Ernst und großer Hingabe bei der Aufführung.

Bei einer sehr kompakten Aufführung, wohlgemerkt. Man sollte ja nicht nur die schicksalhaften Ereignisse des Lebens Martin

Luthers mitverfolgen, historische Momente veranschaulicht bekommen, sondern auch Charakter, Gefühle, Ängste und Entschlossenheit eines Menschen sehen, nicht zuletzt auch seine Kämpfe mit sich selbst und mit denen, die ihn von seinem Weg abbringen wollten, den er doch unbeirrbar ging. Etappen, Wendepunkte seines Lebens wurden wie Perlen auf einer Kette durch die zwei Erzählerinnen aneinandergereiht. Vieles wurde jedoch szenisch dargestellt – mehrere spielten in mehreren Rollen. So war es einem, als hätte man durch einen Türspalt Einblicke in die Schulstube, in die Klosterzelle, in die Turmstube auf der Wartburg bekommen, das Treiben auf dem Marktplatz miterlebt, vor der Tür der Schlosskirche zu Wittenberg gestanden und im Gefolge des Kaisers den Kirchenbann wahrgenommen.

Dem szenischen Spiel mangelte es nicht an Humor. Humor in der Inszenierung wie zum Beispiel der über die Bühne laufende Indianer mit Federkopfschmuck oder der mit dem Globus und mit der riesigen Taschenuhr. Die Idee „Luther und Rucksack" entlockte auch schon ein Schmunzeln. Humor in der Sprache war auch zu erleben. Gott schickt von der Kanzel, also von oben, liebe Grüße, Luther sagt ganz locker okay, die Ablassbriefe sind frisch aus der Presse – wie eine Boulevardzeitung – und sie werden marktschreierisch feilgeboten.

Es mangelte nicht an ergreifenden Szenen: sein Gelübde vor dem Altar, Mönch zu werden, der Traum, in dem Gott zu ihm spricht, die Verweigerung, seine Thesen zu widerrufen, schließlich seine Entschlossenheit, die Bibel zu übersetzen und sie auf diese Weise allen Menschen in der Muttersprache zugänglich zu machen.

Doch damit nicht genug. Die Konfirmanden gestalteten den gesamten Gottesdienst. Ich möchte an dieser Stelle das Fürbittengebet hervorheben. Da beteten sie zum menschenfreundlichen, behütenden, lebenschenkenden, segenspendenden, grenzenüberwindenden, barmherzigen und gnädigen Gott. In jedem Gebet äußerte sich die eigene Persönlichkeit, es zeigte sich der Wunsch zu Gottes Nähe. Da jede und jeder nicht für sich betete, nicht für das Ich, sondern für das Wir, die Gemeinde, die anderen, waren die neun auch in diesem Gebet zu einer Mannschaft vereint.

Ich kann mich dem Wunsch unserer Gemeindekuratorin nur anschließen: „Mögen eure Gaben wachsen mit den Jahren, die Gott Euch schenkt." Denn genauso wie sie, sind wir, die diesem Gottesdienst beiwohnen und ihn erleben durften, überzeugt worden, dass die 450 Jahre alte Gemeinde in solchen Händen gut aufbewahrt und gut weitergeführt wird. Ich schließe mich der Überzeugung an: Das war kein Schlusspunkt sondern ein Doppelpunkt. Er lässt heute noch ungeahnte Möglichkeiten offen, Optionen mit und in der Gnade Gottes.

Erzsébet Ghiczy

Mein Bibelwort

Teil III

„So lasst euer Licht leuchten vor den Leuten,
damit sie eure guten Werke sehen und euren Vater im Himmel preisen."

Matthäus 5,16

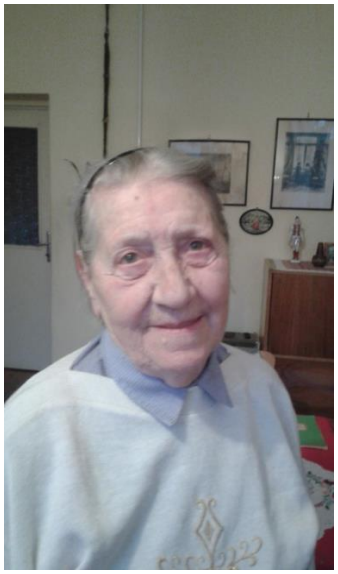

Dieses Bibelwort ist mein Konfirmationsspruch – und es hat mich mein ganzen Leben lang begleitet, oft auch so, dass ich gar nicht daran dachte. Ich habe mein alltägliches Leben gelebt und ich habe mich über jede Aufgabe gefreut, die Gott mir gegeben hat. Als Pädagogin ist mir auch noch ein anderes Bibelwort wichtig geworden: „Was ihr getan habt einem von diesen meinen geringsten Brüdern, das habt ihr mir getan", ebenfalls aus dem Matthäusevangelium. Jesus macht sich gleich mit den Kindern, auch mit den Kindern, die mit einer Behinderung leben. Ich mochte die Arbeit deshalb sehr, die ich an der Schule für Sonderpädagogik getan habe.

Natürlich habe ich mich auch gefragt, ob mein Licht wirklich leuchtete vor den Leuten. Ich weiß es nicht sicher. Es ist nur eine Hoffnung. Ich habe vieles getan – ob das, was ich in meinem Leben tun konnte, gut war, darüber möge der Herrgott urteilen. Sicher ist nur, er hat mich fortwährend auf meinem Weg begleitet und mir geholfen. Und er schenkt mir die Zuversicht, dass er zufrieden ist mit dem, was ich unter seiner Federführung in seinem Namen tun durfte.

Katalin Magassy

„Ich vermag alles durch den, der mich mächtig macht, Christus"

Philipper 4,13

Am Anfang meiner Schuljahre gab es noch Religionsunterricht – Pfarrer Sándor Magassy senior leitete ihn –, später haben diesen die „Bibelkreise" abgelöst. Es haben sich freiwillige Helferinnen und Helfer versammelt, und der Unterricht ging weiter. Auf dem Bild sieht man Perl Vilma néni mit ihrer Gruppe und mich als Gast.

Wir haben vieles auswendig gelernt, woraus ich in reifen Jahren oft profitiert habe. Es gab auch Wettbewerbe, zum Beispiel über die Bücher der Bibel, über die Propheten oder über Bibelworte. Um sich die Bibelworte besser merken zu können, gab es damals

interessante Hilfsmittel, zum Beispiel mit Seide überzogene und verzierte Holzschächtelchen, eine Art Bonbonniere, worin statt Süßigkeiten eingerollte Zettelchen mit je einem Bibelwort dicht nebeneinander sich drängten. Man zog ein Zettelchen und musste das Bibelwort der jeweiligen Bibelstelle zuordnen.

Auf diese Zeit geht mein Bibelwort zurück. Ein Zettelchen mit dem zitierten Bibelwort hatte ich während meines Lebens immer in der Brieftasche mit. Und ich habe es automatisch bei jeder Ausweis- und Passkontrolle – was nicht selten stattfand – gesehen, gelesen, und Stärkung daraus geholt. Und auch sonst in vielen Situationen, weit von Zuhause weg, in gottloser Umgebung habe ich nur auf dieses Wort denken müssen, und schon war die feste Überzeugung da, ich gebe nicht auf.

Zu diesem Bibelwort gesellte sich später auch Lk 9,62 „Wer seine Hand auf den Pflug legt und sieht zurück, der ist nicht geschickt zum Reich Gottes". Ich sehe eine Ähnlichkeit zwischen den beiden. Was man beginnt, das muss man auch beenden, nicht weinen, keine

Ausreden suchen, sondern konzentriert und zielstrebig daran bleiben. Über die Ähnlichkeit hinaus ist dieses Bibelwort sehr bildhaft. Ich sehe meinen Großvater, der mit seinem Ochsengespann sein Ackerfeld vorbereitet, um später dann die heilige Handlung durchzuführen, die Samenkörner in die Erde zu bringen. Zurücksehen … nein!

Zsuzsa Hajdu-Siklósi

„Und dass du gesehen hast Eisen mit Ton vermengt, bedeutet: Sie werden sich zwar durch Heiraten miteinander vermischen, aber sie werden doch nicht aneinander festhalten, so wie sich Eisen mit Ton nicht mengen lässt."

Daniel 2,43

„Mein Bibelwort" – das ist weder mein Tauf- noch mein Konfirmationsspruch. Als mein Bibelwort habe ich Daniel 2,43 gewählt, weil ich das Gefühl habe, dass diese Stelle aktuell ist und weil sie mich auch selbst beschäftigt. Wohl nicht nur mich, sondern die meisten meiner Generation. Mich persönlich spricht dieses Bibelwort besonders wegen meinen Zukunftsplänen an, die mit Informatik zu tun haben.

Ich komme selber oft darüber ins Nachdenken, was mit mir geschähe, wenn eines meiner technischen Geräte plötzlich nicht mehr funktionieren würde. Gehört es sich, dass jeden Morgen die Möglichkeit dessen in der Luft schwebt, dass ich am vorigen Abend meinem digitalen – und nebenbei bemerkt: italienischsprachigen – Wecker nicht auf „Attivo" sondern auf „Non attivo" gestellt habe und somit meine ersten zwei Schulstunden wegen Verschlafens versäume? Sollen wir uns in solchem Maße mit unserer Technik verknüpfen und uns von ihr abhängig machen, dass wir in der Sekunde, in der unser Smartphone-Akku leer ist, sofort handlungsunfähig werden?

Die Tendenz zu einer technisch-digitalen Totalabhängigkeit ist immer stärker zu beobachten. Dass man manchmal Stunde um Stunde damit verbringt, dass man gegen die Windmühlräder technischer Probleme kämpft, sind keinem Jugendlichen und jungen Erwachsenen unbekannt. Inzwischen bleibt freilich liegen, was eigentlich zu tun wäre. Ein Berufsziel und -wunsch von mir ist es, für Microsoft Holo-Lens Computerprogramme zu schreiben. Kurz gesagt sieht Holo-Lens aus wie eine Brille – sozusagen allzeit

ein Monitor vor Augen, die den Menschen noch mehr in ein digital gebundenes Wesen verwandelt. Spiele werden noch „wahrheitsähnlicher“, und man findet sich in einer räumlichen Illusion des virtuellen Daseins vor, wodurch die Leute noch mehr in die Vernachlässigung der – realen – Gegenwart und in die Zeitverschwendung getrieben werden. Ich selber kenne das Gefühl, dass man sich vom Computer erhebt und in sich die Frage spürt, womit man eigentlich die letzten zwei Stunden verbracht hat.

Als ich erfuhr, dass man Holo-Lens mit Nervenimplantaten steuern kann und dass ich schon jetzt ohne weiteres Anwendungen schreiben könnte, die Informationen solcher in den Körper gebauter Messgeräte verarbeiten, dachte ich sofort an die genannte Bibelstelle. Die Tatsache, dass der Mensch wirklich verstärkt nach solchen durch Computersteuerung ermöglichten Errungenschaften und Eigenschaften strebt – zum Beispiel: allwissend sein oder unmenschliche physische Kraft durch Exoskelette –, erfahre ich als Versuchung in meinem eigenen Leben. Doch würde man denken, dass nur Vorteile resultierten aus einer solchen „Übercomputisierung“ und Integrierung von Chips unter unsere Haut und aus Gehirnimplantaten, die eine direkte Steuerung unserer Maschinen erlauben, dann bleibt die Frage: Warum würde die Bibel mit einer seiner möglichen Interpretationen uns in eine andere Richtung weisen? Eisen und Ton lassen sich nicht mengen, schreibt Daniel. Sie werden nicht aneinander festhalten.

Wieweit ist es gut und gottgerecht, den Menschen und die Technik miteinander zu mengen. Wo sind Chancen, die das Leben erleichtern – vielleicht Menschen mit Behinderung eine entscheidende Stütze und Hilfe sein können. Und wo verliert der Mensch sein Menschsein und wird durchtechnisiert und digitalisiert? Die Spannung dieser Frage ist der Grund, dass ich gerade diese Bibelstelle als mir nahestehende gewählt habe.

Maximilian von Fuchs

PERISZKÓP – KITEKINTŐ

„Aki énekel, kétszeresen imádkozik”

Pünkösdről, közösségről, énekről, Isten átölelő szeretetéről

Felekezettől függetlenül minden keresztény elmondja: „Hiszek Szentlélekben.” Nem lehet azonban ez csak egy száraz hitvallás, hanem belső átélésnek is lennie kell. Ettől lesz legalább annyira élmény és megtapasztalás, mint amennyire teológia és hitvallás. A hívők hitének és örömének közvetlen forrása, missziójuk hajtóereje. Pünkösdkor arra emlékezik a keresztény világ, hogy a Szentlélek kiáradásának hatására indult világhódító útjára a Jézusról szóló örömhír.

Ahol a Szentlélek jelen van, ott Isten van jelen. Műve az újjászületés, melynek során egy ember bűnbánatra és Krisztusban való hitre jut. A belső megvilágosodás csodája is általa megy végbe: Lélek nélkül senki nem láthatja meg Isten országát, de a Szentlélek által azonban be is mehet abba. Általa jut a hívő bizonyosságra afelől, hogy Isten Atyjává lett, és hogy ő Isten szeretett gyermeke, és Ő változtatja meg a kereszténye jellemét, hogy tisztaságban, szeretetben és szentségben egy-

re inkább Krisztushoz és mennyei Atyjukhoz hasonlítsanak.

Pünkösd lényegét tekintve a keresztény misszió alapja. Ehhez mindig is különleges erőre volt szükség: a Szentlélekkel való megkereszteltetésre. Bátorságra, lényüket betöltő örömre, átélt és megélt békére, a démoni erőkkel való szembenállásra, arra, ami csak a Szentlélektől kapott erő különféle megnyilvánulása. A Szentlélek megtapasztalása valóság a számukra. A kívülállók pedig időnként ma is azt kérdezik: „Csak nem részegek ezek?"

Törékenységében is olyan energia árad belőle, amit már évek óta figyelemmel kísértem. Hol itt, hol ott tűnt fel alakja szinte észrevétlenül, s miután elvégezte feladatát, ment is tovább. Hitet oktat, matricát oszt, időseket látogat, énekel. Már nem lesz két hetes, mégis olyan tűz és erő él benne, amit ma sem tudok mással magyarázni: olyan ez, mint ami csak az Istenbe vetett, gyerekként hozzáedződött mély hitéből, s a Szentlélekkel való folyamatos töltekezéséből adódik. Asbóth Lászlónét, Erzsikét faggatom.

Mit jelent neked pünkösd ünnepe?

Messzebbről kezdem. Húsvétnál. Mindannyian tudjuk: ennek az ünnepnek Jézus feltámadása a központi mondanivalója. Győzelem a bűn, gonosz és a halál fölött. Azonban minden vasárnap is erre emlékeztet, bár magyar nyelvünk nem utal erre. Latinul domenica, azaz az Úr napja, oroszul voszkreszenyije, azaz feltámadás. Pünkösd üzenete: Isten Lelke kiáradt. Hozzánk, sőt, belénk jön, mint isteni ajándék. Ez nemcsak pünkösdkor érinthet meg bennünket, de ezen az ünnepen különösen is hangsúlyos Jézus ígérete, miszerint elküldi a Vigasztalót, aki megtanít bennünket, eszünkbe juttatja, amit Jézus mondott, megadja: „mit szóljunk". Általa valósul meg az " új teremtés".

Hogyan éled meg ezt az ünnepet családoddal?

Erre csak múlt időben tudok válaszolni, mert már egyedül élek. Házastársammal való ismeretségünk egy pünkösdi témájú beszélgetéssel kezdődött. A család, – mint a lelkészcsaládok általában, – gyülekezeti szolgálatban „ünnepelt". Kis, falusi gyülekezet lévén a templom takarításától kezdve, az oltárterítő cseréjével, és a virágok elrendezésével, majd az énekkarban való szolgálattal.

Kórustagként milyennek szeretnéd a gyülekezet kórusát?

Szeretném, ha stabil alapokon végezhetné munkáját. Nyugodt, egyenletesen és csendesen növekedő kórusról álmodom. Kellene tartósan egy karvezető, akinek szívügye az igényes éneklés. Természetesen szeretném, ha fiatalok is felkeresnék gyülekezetünk énekkarát. Ez alapvető feltétel. Ekkor lehetne hosszabb távra tervezni, mit is tanuljunk, hogyan fejlődhessen az éneklés technikája és az ének választása. Ekkor lehetne arra gondolni, hogy kapcsolatot teremtsünk más gyülekezeti kórusokkal. Ez egyben közösségépítés és hitbeli erősödés is. Az énekkar számára is összetartó erő. Az istentiszteleteken való szolgálat összefonódik a gyülekezet imádságával, Isten dicsőí-

a megkérdezettről egy nem régen készült kép az Evangélikus Diákotthon bombázása c. interjú kapcsán

tésével és könyörgésével. Annak lélekben való emelésére szolgálna. Nagyon jó lenne, ha a Szentlélek erejével olyanná formálhatná, amilyen az első keresztyéneké volt: egymást segítő, fénylő közösséggé. Ennek egyik lehetősége az énekkar.

Lelkészként, lelkésznéként milyen gyülekezetépítő lehetőséget látsz a kórus-közösségben, illetve annak hatásában a gyülekezetre?

Egy vezető egyénisége hat azokra, akik vele dolgoznak. A közös cél: a zene nyelvén való istentisztelet és bizonyságtétel közösségteremtő erő. Élő kisközösségekre nagy szükség van gyülekezeteinkben. Ennek egyik sejtje lehetne a kórus is. Az együtténeklés nemcsak saját magunk számára öröm, de ezt a gyülekezet felé is átadhatjuk. Ilyen formán közösségnövelő és közösségre nevelő szerepe is van.

Köszönöm a segítséged és a válaszaidat!

A dicsérő énekek a Teremtőre irányítják a figyelmet. A muzsika különös erővel hat, jobban megindít, mint a kommunikáció bármely más formája. A legszebb, legnemesebb zene, mely az Úr színe elé emel. Eszköz arra, hogy bevésse a szívekbe a lelki igazságokat. A szorongatott, a kétségbeesés határán álló hívő embernek eszébe jut Isten néhány Igéje vagy egy régen elfelejtett gyermekkori ének, és a kísértés elveszti erejét felette. Érzed, ahogy Ő átölel! A szíved dobog, a ritmus ugyanaz, de belül újjáéled egy vágy, vágy Utána. Vágy arra, hogy ismerd, hogy beszélgess vele, és hogy megtanuld viszontszeretni. Mélyen a szemedbe néz, és már látod magad előtt az új célt, az utat, amit neked álmodott meg. Egy út vele, egy út másokért. Életed új jelentőséget nyer és új célkitűzéseket, bátorságot és örömöt tudsz másoknak is adni… Áldott pünkösdöt mindenkinek, megnyugvó közösséget megpróbáltatásainkban, békességet a megfáradt szíveknek és megújult erőt arra, hogy missziói erővel és szeretettel tudjuk viselni bánatainkat, örömeinket egymásért és közösségünkért, és építeni tudjuk tovább felekezetek nélkül a lelki párbeszédet egymásért, egymással! Erős vár a mi Istenünk!

Csiszár Ágnes

Aranyosi Ervin:

Hála Istennek

Istenem, köszönöm,
hogy megteremtettél!
Köszönöm, hogy rajtam kívül
ennyi teremtett él!

Köszönöm a növényeket,
a sok szép virágot.
Köszönöm a fát, a bokrot.
Neved legyen áldott!

Köszönöm az állatokat,
hálás vagyok értük,
köszönöm, hogy életemet
színesíti éltük.

Köszönöm az embereket,
jót is, és a rosszat.
Kik szépítik életemet,
s akik rám bajt hoztak.

Mindannyian tanítottak,
világom megélni.
Köszönöm, hogy megmutattad,
miért nem kell félni.

Köszönöm, hogy itt vagy velem,
tudom, itt élsz bennem.
Köszönöm, hogy segítettél
jó emberré lennem.

Köszönöm, hogy utat mutatsz,
lábam merre menjen.
Köszönöm, hogy szívem hagyod,
szeretettel teljen.

Köszönöm, hogy hálás vagyok,
köszönöm, hogy élek.
Köszönöm, hogy megáldottál,
s én áldalak téged…

Aranyosi Ervin © 2012-09-30.

A vers megosztása, másolása, csak a szerző nevével és a vers címével együtt engedélyezett.
Minden jog fenntartva. Weboldal: http://versek.aranyosiervin.com

E, mint elektronikus – E, mint evangélikus

Kár azon keseregni, hogy az internet nagy része felesleges és csak az időnket rabolja. Inkább figyeljünk arra, ami jó és használható!

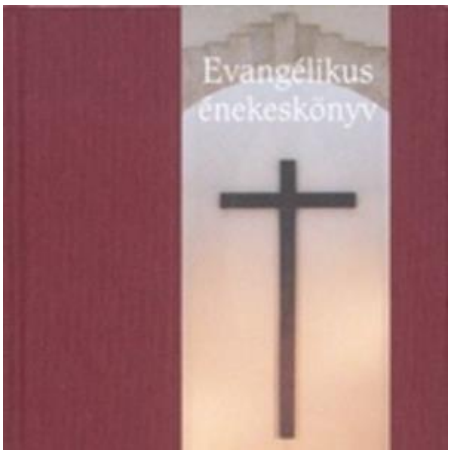

Elsőként azon örömteli fejlesztésre hívjuk fel a figyelmet, ami – sajnos eddig csak – Androidos telefonokon érhető el. Ez pedig az *Evangélikus énekeskönyv* alkalmazás.

A Google Play-en elég annyit beírni: *evangélikus*, és máris első helyen látjuk az applikációt. Gyors telepítés után használhatjuk is. Tudunk keresni énekszám vagy akár szövegrészlet alapján. Kétujjas nagyítással pedig könnyen változtathatjuk a betűk méretét. A program nagyszerűen sikerült, a nagyobb méretű szöveget a képernyő méretéhez tördeli. Kiváló alkalmazás, ott a helye minden lutheránus mobilon!

Másodszor egy másik Play alkalmazást ajánlunk: a 2011-es revidiált szövegű Károli Biblia bibliaolvasót. Ezt a *BibOlKa* néven leljük meg a Play áruházban. A modern nyelvezet mellett az 1990-es és 1908-as fordítást is megismerhetjük. Könnyen kereshetünk a szövegben szavakat vagy akár szó részleteket és ráadásként kapunk hozzá az Útmutatóhoz hasonló napi igeolvasót.

Ezt is ajánljuk telepítésre.

Bár ennek is van androidos applikációja (az Apple store-ban vagy a Microsoft store-ban egyelőre nem elérhető), sima asztali böngészőben is elérhetjük és hallgathatjuk az evangélikus *Credo rádiót*.

Sajnos nem napi 24 órában ad, de mégis üde színfolt az egyre furcsább médiapiacon. Fogadják szeretettel!

http://www.credoradio.hu/

Reméljük, hamarosan további keresztyén alkalmazásokkal találkozunk!
Keressék őket, és ha valami hasznosat találnak, osszák meg velünk!
Az említett applikációk QR kódos elérései:

Evangélikus énekeskönyv

Károli Biblia

Credo rádió

ENGEDJÉTEK HOZZÁM JÖNNI...

„Gyermekek és csecsemők szája által is …”

Különleges lehetőség és ajándék gyermekek között szolgálni Istent. Egész életemre a szívembe és eszembe véső dött egy hittanos gyermek vallomása, amely a kicsengetés pillanatában hangzott el: „Most már értem! Anyáék azért írattak be hittanra, hogy én is higgyek Istenben.”

Hiszem és tanítom a gyerekeknek, hogy életünk eseményei nem véletlenszerűen történnek. Isten az, aki az életünk útján velünk jön, sőt előttünk megy, készíti számunkra az utat egymás felé, és készíti a Vele való találkozást is. Gyülekezeti alkalmakon, hittanórákon ez a találkozás válik lehetőséggé és reménység szerint valósággá is a csecsemők, a kisgyermekek, a fiatalok, sőt az egész család számára.

Az első osztályosokkal a tanév kezdetén beszélgettünk Jézus és a gyerekek kapcsolatáról. A tankönyvi feladatban egy családi ház belső tere volt megrajzolva, benne mindenféle használati eszközzel. Pirossal kellett bekarikázniuk, amelyekhez nem szabad hozzányúlni, mert még kicsik és használatuk veszélyes lehet rájuk nézve. Zölddel, ami felé szabad az útjuk, és sárgával, amit csak idősebb jelenlétében, segítségével használhatnak. Az egyik kislány nagyon találóan így összegezte az órai beszélgetést: „Jézus nem karikáz be minket pirossal és mi sem Őt”. Igen, Jézus szabad utat enged maga felé, neki nem számít az életkorunk! Maga mellé enged, hallgathatjuk, figyelhetjük, még mélyebben megismerhetjük, kapcsolatba kerülhetünk vele. Ez a kapcsolat pedig idővel elkezd meglátszani az életünkön, ezt a Biblia úgy nevezi, hogy gyümölcstermővé válunk. Gyümölcstermés pedig csak magból lehetséges. Ehhez pedig el kell ültetni a magot, és gondozni kell. Tulajdonképpen ez történik minden hittanórán, beszélgetésen, gyülekezetei alkalmon, táborban. Hangzik az Ige, hullik a mag, és várjuk a szárba szökkenést, a gyümölcstermést.

Hadd mutassunk meg néhány gyümölcsöt, amely ebben a tanévben édesebbé tette gyülekezetünk életét:

Havi rendszerességgel találkozunk fiataljainkkal a Fifi keretében. Idén alkalomról alkalomra az indulásról és érkezésről beszélgetünk, mindezt játékkal és énekekkel, kirándulással és kézműveskedéssel színesítve. Elindultunk már Ábrahámmal, Jákóbbal, Jónással együtt Isten útján; és megérkeztünk a napkeleti bölcsekkel, Zákeussal, a katonákkal Jézushoz.

Vasárnapról vasárnapra egyre többen találkozunk a Mocorgó alkalmon, hogy Jézusról beszélgessünk, imádkozzunk, színezzünk, vágjunk, ragasszunk, játszunk. Áprilistól pedig kéthavonta egy szombat délelőttöt is együtt tölthetünk a „Mocorgósokkal”.

Nagy öröm számunkra, hogy a 25. hittanverseny megyei fordulójában négy korosztály csapata az országos döntőbe jutott. Az iskolai csapatok országos döntőjében 7-8. évfolyamos hittanosaink első helyezést értek el. Piliscsabán pedig 11 gyermekkel vettünk részt a gyereknappal egybekötött versenyen.

Hiszem, hogy Isten elkezdte bennünk és közöttünk a jó munkát, és tudjuk, amit Ő kezd el, azt Ő el is végzi, hogy áldásait és ajándékait mindannyian megérezhessük, akár még a gyermekek és csecsemők szája által is.

Egyedül Istené a dicsőség!

Őri Katalin hitoktató

Táborajánló 2016 nyarára

Sokféle korosztályt hívunk saját gyülekezetünk és más evangélikus közösségek nyári táboraiba. Jó alkalmat jelentenek a kikapcsolódásra, elmélyülésre és ismerkedésre egyaránt.

A soproni és a budavári gyülekezet ifjúsági és családi tábora	
Szigetszentmárton június 19–25. információ: Holger Manke	Immár hagyománnyá vált, hogy budavériak és soproniak együtt táboroznak nyáron. A legkisebbektől a fiatal felnőttekig, szülők és akár nagyszülők részvételével. Reggeli és esti áhítatokkal, sok zenéléssel-énekléssel, játékkal, strandolással, beszélgetésekkel, jó közösséggel várunk minden érdeklődőt: gyerekeket, fiatalokat és családokat egyaránt. Az idei téma: „Testvérek vagyunk – A bibliai testvérpár-történetek". Vezetik: Bence Imre lelkész-esperes (és további budavári gyülekezeti tagok), valamint soproni részről Holger Manke lelkész. Jelentkezni lehet a lelkészi hivatalban.

KIBIWO – NÉMET GYERMEKBIBLIAHÉT **Soproni napközi tábor 6–15 éves gyerekek, fiatalok számára**	
Hunyadi iskola, Sopron június 27 – július 1. információ: Holger Manke	Beszélgetéseinket, játékainkat, kézműves foglalkozásainkat idén a „fény" témájában tartjuk. A KiBiWo-nak a Hunyadi iskola ad otthont, de egész napos kirándulást is szervezünk. Vasárnap, július 3-án mindenki részvételével zárjuk a KiBiWo-t a német istentiszteleten. Vezetik: Róthné Mrkva Edit, Hirschler Anna, Horváth Peti és Holger Manke lelkész Jelentkezni a lelkészi hivatalban május 25-ig lehet.

Gyülekezeti, magyar nyelvű napközi gyerektábor	
gyülekezeti ház, Sopron július 18–22. információ: Őri Katalin hitoktató 20/824-79-59	Sok játékkal, bibliai történetekkel, énekléssel várjuk az 5 és 12 év közötti gyerekeket hétfőtől péntekig, 9 órától 16.30-ig. Az öt évesnél kisebb gyerekeket csak szülői kísérettel tudjuk fogadni. 16 órakor áhítattal zárjuk a napot, amire a szülőket is hívjuk. Étkezést biztosítunk, ennek költségét, 5000 Ft-ot kérünk befizetni. Jelentkezni a lelkészi hivatalban június 27-éig lehet.

SZÉLRÓZSA – országos evangélikus ifjúsági találkozó	
Mátra kemping július 27–31. információ: szelrozsatalalkozo.hu	Nagyszabású, kétévente megrendezett ifjúsági fesztivál rengeteg lelki, zenei és kulturális programmal. Gyülekezetünkből egy ifjúsági csoporttal, a finn fiatalokkal együtt tervezünk utazni.

MEVISZ-Bárka – Együtt táborozás mozgássérült fiatalokkal	
több helyszín több időpont információ: www.mevisz.hu 20/824-20-47	A Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség 8 tábort is szervez júliusban és augusztusban. További információ a www.mevisz.hu oldalon található vagy a 20/824-20-47-es telefonszámon kérhető.

Evangélikus Kántorképző	
Fót június 23–július 9.; július 14–30.; augusztus 2–18. információ: kantorkepzo.lutheran.hu	Jó közösségben ismerhetik meg a gyerekek és fiatalok az evangélikus egyházzenét az alapoktól kezdve az igényes orgonazenéig. A 17 napos tanfolyamok teljes díja: 40 000 Ft. Jelentkezési határidő: május 27.

Tervezett programok

„Egy este az evangélikusoknál" – általában vasárnap 18 órakor a nagyteremben

- május 15-én: Bódás Zsuzsanna, Korényi János és Láng Andor hangversenye
- május 22-én: a HJAMI Zeneiskola növendékeinek tanévzáró koncertje
- május 29-én: „Aranykor" című est a Petőfi Színház szervezésében
- június 5-én: Horváth Kornél és Borbély Mihály Kossuth-díjas művészek fúvós-ütőhangszeres koncertje

Csoportjaink alkalmai

bibliaóra minden hétfőn 15 órakor a Fabricius Szeretetotthonban – terveink szerint nyáron is
bibliaóra minden csütörtökön 18 órakor a kisteremben – május 26-áig
énekkar minden csütörtökön 18 órakor a nagyteremben – június 2-áig
ifjúsági kör minden pénteken 18.30-kor az ifiteremben – június 3-áig
nőslénykör június 13-án, hétfőn 20 órakor a klubszobában
Kirchenkaffee május 22-én, vasárnap 10 órakor a kisteremben
Glaubensgesprächskreis – német beszélgetőkör május 27-én, pénteken 16.30-kor a lelkészi hivatalban
Gemeindenachmittag – gyülekezeti délután – a nyári szünet után folytatódik
Kindergruppe – német gyerekcsoport május 25-én és június 8-án, szerdán 16.30-kor a kisteremben
baba-mama kör május 18-án, szerdán 10 órakor az ifiteremben, valamint június 4-én, szombaton záróalkalom
mocorgós délelőtt június 11-én, szombaton 10 órakor a nagyteremben
FiFi kör május 21-én, szombaton 9 órakor a nagyteremben
presbitériumi ülés június 7-én, kedden 17 órakor a kisteremben
váló-háló: érdeklődni lehet Gerhát Orsolyánál (+36-20/770-39-76, gerhatorsolya@gmail.com)

Egyéb:

- Május 20-án, pénteken 19 órakor a Pedagógus Kórus koncertje a templomban.
- Május 22-én, Szentháromság ünnepén 13.30-tól Fertő-tavi ökumenikus hajós körmenet.
- Május 26-án, csütörtökön 9.30-tól Gusztáv Adolf-nap Mörbischben, Fertőmeggyesen.
- Május 29-én, vasárnap 10 órakor lesz Koch Szilvia lelkészjelölt vizsga-istentisztelete, ekkor emlékezünk meg a világháborús hősökről is.
- Június 2-án jótékonysági koncert a vakok támogatására a templomban a Lion's Club szervezésében Benkő László, Jánoki Mária és Kárászy Szilvia szereplésével.
- Június 5-én, vasárnap a 10 órai istentisztelet előtt tartjuk szokásos évi közgyűlésünket a lelkészi és a felügyelői jelentésről valamint a gyülekezeti zárszámadásról és költségvetésről.
- Június 11-én, szombaton, a „Templomok éjszakáján" 19 órától 23.15-ig templomunk is nyitva tart: 19 óra – nyitóáhítat (Gabnai Sándor), 19.30 – előadás, A soproni németek 70 évvel ezelőtti kitelepítéséről (dr. Krisch András), 20.30 – orgonakoncert, Az evangélikus korál az orgonazenében (Kuzsner Péter), 21.30 – előadás, Önismeret a vallásban, vallásosság az önismeretben (Kadlecsik Zoltán), 22.15 – templombemutatás (Gabnai Sándor), 23.00 – záróáhítat (Gabnai Sándor)
- Június 25-én, szombaton a „Múzeumok éjszakáján" 18 órától 22 óráig gyűjteményeink is nyitva tartanak. Az idei mottó: „Hősök, felfedezők, újítók".
- Június 29. és július 2. között, szerdától szombatig tart a VOLT-fesztivál, amin az idén is megtalálható az egyházak KözösPont-sátra.
- Július 3-án, vasárnap 18 órakor koncert a templomban – Neue Kantorei des Dekanats Weilheim (Bajorország) Walter Erdt vezetésével.
- Július 22-én, pénteken megemlékezés a németek kitelepítésének 70. évfordulójáról, a program 17 órakor kezdődik a kitelepítési emlékműnél.
- Július 23-án, szombaton 16 órakor templomunkban szentelik lelkésszé Koch Szilviát.
- Július 24-étől 27-éig gyülekezetünkben látjuk vendégül finnországi testvérgyülekezetünk, Seinäjoki 28 fős csoportját. 24-én, vasárnap este 6 órakor finn-magyar kétnyelvű istentiszteletet tervezünk tartani, erre hívjuk az egész gyülekezetet.
- Augusztus 28-án, vasárnap 10 órakor iktatják be tisztségébe Pelikán András, gyülekezetünk megválasztott lelkészét. Aznap a többi istentiszteletre járót is erre az ünnepre hívjuk.

Istentiszteleti szolgálati beosztás

2016. pünkösd–tanévkezdés

május 15. (pünkösd)

8.00 magyar (beépített úrvacsorás, áldozati gyűjtéssel): Gabnai Sándor
10.00 kétnyelvű konfirmációs (úrvacsorás, áldozati gyűjtéssel): Tóth Károly + Holger Manke
15.00 Balf (úrvacsorás): Gabnai Sándor
16.00 kórházkápolna (úrvacsorás): Gabnai Sándor
16.15 Fertőszentmiklós (úrvacsorás): Tóth Károly
18.00 Egy este az evangélikusoknál – koncert, áhítat: Gabnai Sándor

május 16. (pünkösdhétfő)

8.00 magyar: Koch Szilvia
9.00 német: Holger Manke
10.00 magyar: Koch Szilvia + Tóth Károly

május 19.

17.00 Wochenpredigt: Holger Manke

május 20.

19.00 a Pedagógus Kórus koncertje – áhítat: Gabnai Sándor

május 22. (Szentháromság ünnepe)

8.00 magyar: Tóth Károly
9.00 német: Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Gabnai Sándor
10.00 magyar: Szabóné Nyitrai Márta + Kovács László
14.30 Fertő-tó (13.30-as hajóindulással): Gabnai Sándor
15.00 Balf: Tóth Károly

18.00 Egy este az evangélikusoknál – koncert, áhítat: Tóth Károly

május 26.

17.00 Wochenpredigt: Holger Manke

május 29. (Szentháromság ünnepe után 1. vasárnap)

8.00 magyar (áldozati gyűjtéssel): Koch Szilvia
9.00 német (áldozati gyűjtéssel): Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Tóth Károly
10.00 magyar (vizsga-istentisztelet áldozati gyűjtéssel, megemlékezéssel a hősök napján): Koch Szilva + Tóth Károly
15.00 Balf: Koch Szilva
18.00 Egy este az evangélikusoknál – színházi est, áhítat: Gabnai Sándor

június 2.

17.00 Wochenpredigt (úrvacsorás): Holger Manke
18.00 jótékonysági koncert – áhítat: Gabnai Sándor

június 5. (Szentháromság ünnepe után 2. vasárnap)

8.00 magyar: Tóth Károly
9.00 német: Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Gabnai Sándor
10.00 magyar (előtte közgyűlés): Tóth Károly
15.00 Balf: Tóth Károly
16.00 kórházkápolna: Tóth Károly
18.00 Egy este az evangélikusoknál – koncert, áhítat: Gabnai Sándor

június 9.

17.00 Wochenpredigt: Holger Manke

június 11.

19.00 „Templomok éjszakája": Gabnai Sándor

június 12. (Szentháromság ünnepe után 3. vasárnap)

8.00 magyar: Gabnai Sándor
9.00 német: Gabnai Sándor
9.00 gyermek-istentisztelet (tanévzáró): Koch Szilvia
10.00 magyar: Gabnai Sándor
15.00 Balf: Gabnai Sándor
16.00 Fertőszentmiklós: Gabnai Sándor

június 16.

17.00 Wochenpredigt: Holger Manke

június 19. (Szentháromság ünnepe után 4. vasárnap)

8.00 magyar (beépített úrvacsorás): Tóth Károly
9.00 német (úrvacsorás): Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Koch Szilvia
10.00 magyar (beépített úrvacsorás): Tóth Károly
15.00 Balf: Tóth Károly

június 21.

17.00 a Hunyadi iskola tanévzárója: Kadlecsik Zoltán

június 23.

15.30 az Eötvös iskola tanévzárója: Hegedűs Attila
17.00 a Líceum tanévzárója: Kovács László
17.00 Wochenpredigt: Jakob Kruse lépesfalvi lelkész

június 26. (Szentháromság ünnepe után 5. vasárnap)

8.00 magyar (áldozati gyűjtéssel): Koch Szilvia
9.00 német (áldozati gyűjtéssel): Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Kadlecsik Zoltán
10.00 magyar (áldozati gyűjtéssel): Koch Szilvia
15.00 Balf: Koch Szilvia
16.00 Fertőszentmiklós: Koch Szilvia

június 30.

17.00 Wochenpredigt: Holger Manke

július 3. (Szentháromság ünnepe után 6. vasárnap)

8.00 magyar: Pelikán András
9.00 német (a KiBiWo záróistentisztelete): Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Tóth Károly
10.00 magyar: Pelikán András
15.00 Balf: Pelikán András
16.00 kórházkápolna: Pelikán András
18.00 kóruskoncert – áhítat: Holger Manke

július 7.

17.00 Wochenpredigt (úrvacsorás): Matthias Bukovics gálosi beosztott lelkész

július 10. (Szentháromság ünnepe után 7. vasárnap)

8.00 magyar: Tóth Károly
9.00 német: Tóth Károly
9.00 gyermek-istentisztelet: Stinner Dávid presbiter
10.00 magyar: Tóth Károly
15.00 Balf: Tóth Károly
16.00 Fertőszentmiklós: Tóth Károly

július 14.

17.00 Wochenpredigt: Gabnai Sándor

július 17. (Szentháromság ünnepe után 8. vasárnap)

8.00 magyar (beépített úrvacsorás): Pelikán András
9.00 német (úrvacsorás): Gertraud Winter
9.00 gyermek-istentisztelet: Őri Katalin hitoktató
10.00 magyar (beépített úrvacsorás): Pelikán András
15.00 Balf: Pelikán András

július 21.

17.00 Wochenpredigt: Gabnai Sándor

július 23.

16.00 Koch Szilvia lelkészszentelése: Szemerei János püspök

július 24. (Szentháromság ünnepe után 9. vasárnap)

8.00 magyar: Tóth Károly
9.00 német: Gertraud Winter
9.00 gyermek-istentisztelet: Nagy Szabolcs presbiter
10.00 magyar: Tóth Károly
15.00 Balf: Tóth Károly
16.00 Fertőszentmiklós: Tóth Károly
18.00 finn-magyar istentisztelet a testvérgyülekezeti küldöttséggel a nagyteremben: Aila Orsila seinäjoki lelkész + Tóth Károly

július 28.

17.00 Wochenpredigt: Jakob Kruse lépesfalvi lelkész

július 31. (Szentháromság ünnepe után 10. vasárnap)

8.00 magyar (áldozati gyűjtéssel): Pelikán András
9.00 német (áldozati gyűjtéssel): Gertraud Winter
9.00 gyermek-istentisztelet: Őri Katalin hitoktató
10.00 magyar (áldozati gyűjtéssel): Pelikán András
15.00 Balf: Pelikán András

augusztus 4.

17.00 Wochenpredigt (úrvacsorás): Jakob Kruse lépesfalvi lelkész

augusztus 7. (Szentháromság ünnepe után 11. vasárnap)

8.00 magyar: Tóth Károly
9.00 német: Tóth Károly
9.00 gyermek-istentisztelet: Nagy Szabolcs presbiter
10.00 magyar: Tóth Károly
15.00 Balf: Tóth Károly
16.00 kórházkápolna: Tóth Károly

augusztus 11.

17.00 Wochenpredigt: Pelikán András

augusztus 14. (Szentháromság ünnepe után 12. vasárnap)

8.00 magyar: Pelikán András
9.00 német: Gertraud Winter
9.00 gyermek-istentisztelet: Nagy Szabolcs presbiter
10.00 magyar: Pelikán András
15.00 Balf: Pelikán András
16.00 Fertőszentmiklós: Pelikán András

augusztus 18.

17.00 Wochenpredigt: Pelikán András

augusztus 20.

17.00 Eggenberg-ház (kétnyelvű ökumenikus): Holger Manke + Pelikán András

augusztus 21. (Szentháromság ünnepe után 13. vasárnap)

8.00 magyar (beépített úrvacsorás): Tóth Károly
9.00 német (úrvacsorás): Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Stinner Dávid presbiter
10.00 magyar (beépített úrvacsorás): Tóth Károly
15.00 Balf: Tóth Károly

augusztus 25.

17.00 Wochenpredigt: Holger Manke

augusztus 27.

19.00 „Orgona határok nélkül" – koncert, áhítat: Tóth Károly

augusztus 28. (Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap)

10.00 kétnyelvű lelkésziktatás (áldozati gyűjtéssel): Szemerei János püspök + Mesterházy Balázs esperes + Pelikán András
17.00 a Hunyadi iskola tanévnyitója: Kadlecsik Zoltán

augusztus 31.

az Eötvös iskola tanévnyitója: Szemerei János püspök
a Líceum tanévnyitója: Kovács László

szeptember 1.

17.00 Wochenpredigt (úrvacsorás): Holger Manke

szeptember 4. (Szentháromság ünnepe után 15. vasárnap)

8.00 magyar: Tóth Károly
9.00 német: Holger Manke
9.00 gyermek-istentisztelet: Pelikán András
10.00 magyar: Tóth Károly
15.00 Balf: Tóth Károly
16.00 kórházkápolna: Tóth Károly

Christophoros
A Soproni Evangélikus Egyházközség újsága
9400 Sopron, Színház utca 27.
e-mail: sopron@lutheran.hu
web: http://sopron.lutheran.hu
tel: 99/523-002; fax: 99/523-003

Nyomtatva 500 példányban.
Várható következő megjelenés:
2016. tanévkezdés
Felelős kiadó: Tóth Károly